

Mihályi Zsolt Apor, osztályvezető
Budapest Főváros IV. kerület Újpest
Önkormányzat Hivatala

Jogalkotás a sportban, az állami és civil szféra szabályozási határvitái¹

A 2012-es esztendő különleges év a magyar sportjog történetében. Közel két évtizeddel azután, hogy Nemes András 1993-ban először írta le hazánkban a sportjog kifejezést², a magyar alkotmányos rendszer megújulásának keretében Magyarország Alaptörvényébe nevesítve is bekerült a sportoláshoz való jog. Ezzel a klasszikus jogászok által sokáig mostohagyermekként, komolytalan áltudományként kezelt jogterület hazánkban is méltó helyére kerülhet. Azzal, hogy mára több egyetem felvette képzési rendszerébe a sportjogot, valamint rangos konferenciák foglalkoznak a témával, végre elindulhat az a párbeszéd és együttgondolkodás, ami segíthet megérteni ezt a rendkívül sajtóságos jogterületet.

Mihez tud kezdeni egy a klasszikus alkotmányjog emlőin nevelkedett jogász olyan – a demokratikus jogállami keretek között is funkcionáló – normarendszerrel, ahol nem érvényesül a hatalommegosztás elve, mert a normaalkotó egyben végrehajtó és igazságszolgáltató szerepet is betölt, vagy ahol egy felelősségrevonási eljárásban távolról sem szempont az ártatlanság (helyesebben nem-bűnösség) vélelme? Klaus Vieweg a nemzetközi sportjogi irodalom mindmáig legnagyobb hatást kiváltó művét³ az alábbi gondolatokkal kezdi: „*De miért is sportjog? – Nem kellene a jogászok beavatkozásától megkímélni a „világ legszebb mellékes dolgát?”*” Zárógondolatként pedig kifejti, hogy: „*A sportnak ott kell a behatást az állami jog számára megtiltania, ahol a sport maga tárgyyszerűbb és hatékonyabb megoldási utakat képes biztosítani.*” Szinte már szentségtörő kijelentések az állam szabályozási mo-

nopóliumából kiindulók számára!

A tág értelemben vett sportjog ma már két egymástól független, ám mégis egymásra utalt, hierarchikus szabályrendszer egyvelege, ugyancsak Vieweg-et idézve egy „*kétpályájú struktúra*”. Jelenti egyrészt az állami eredetű jogforrásokat, másrészt pedig a sportszervezetek önszabályozó tevékenységéből álló hatalmas mennyiségű szabályanyagot, amely előírások „*jogszabályszerű normák*”-ban öltenek testet, és ezek egy adott sportág résztvevői számára sokszor erősebb „*törvények*” az állami jognál.⁴ Amikor tehát az állam sportra vonatkozó jogalkotási lehetőségeit vizsgáljuk, lehetetlen megkerülni ezt a szabálytömeget.

Az alábbiakban igyekszem a sportjog külső kerületét definiálni, meghatározni, hogy a sportra vonatkozó szabályok mely része tekinthető jogi jellegűnek, továbbá kísérletet teszek egy optimális belső választóvonal megrajzolására is, amely az állami jogalkotás és a sport civil szférájának normaalkotását hivatott egymástól elkülöníteni. A munkát nehezíti, hogy még mindig nincsenek egyértelmű fogalmaink se a jogról, se a sportról, Nemes András kifejezésével élve, egy „*úszó sziget*”-ről beszélünk, így nem véletlen, hogy számos végletes értelmezés születik.

I. Jogelméleti kérdőjelek a sportjogban

1. A jog fogalmáról és keletkezésének módjairól

Petrétei Józsefnek a Kodifikáció első lap-számában megjelent kiváló tanulmánya⁵ után nem venném a bátorságot egy nagyívű jogelméleti értekezés megírására a jog fogalmáról, mindössze néhány olyan mozzanatra szeretnék kitérni, amely a civil sportszféra által alkotott normaanyag kapcsán segít eldönteni, hogy azok mennyiben tekinthetők jogi jellegűnek.

¹ A szerző a SPORTJUS Magyar Sportjogász Egyesület tagja.

² Ügyvédvilág 2011/3, www.ugyvedvilag.hu/laparchivum.php?ref=45

³ Klaus Vieweg: A sportjog büvöletében – a német jog szemszögéből, fordította Szabó Péter, www.irut.de 2012/2

⁴ Kummer, M.: Spiegel und Rechtsregel. Stämpfli, Bern, 1973

⁵ Petrétei József: A jogforrás fogalma, érvényessége és hatályossága, Kodifikáció 2012/1, www.kodifikator.hu

Bár két azonos tartalmú definíció nincs (Kant elhíresült megjegyzése miszerint „a jogászok még mindig keresik a jogról szóló fogalmuk meghatározását” azóta is igaz), abban valamennyi jogbölcselettel foglalkozó egyetért, hogy a jog történeti jelenség, a társadalomfejlődés különböző szakaszaiban, de még földrajzi távlatokban is más-más tartalommal bír. Abban is egyetértés van a modern kor jogfilozófusai között, hogy a jognak csak egy-egy mozzanatát megragadó filozófiai irányzatokon felül kell emelkedni, és a fogalmat annak összetettségében kell megragadni. Moór Gyula ezen leegyszerűsítő elméleteket úgy foglalta össze, hogy azok két véglet között mozognak: a jogot vagy az erkölccsel, vagy a hatalommal veszik egy jelentésűnek⁶. Petréttei József a hivatkozott írásában – Lábady Tamásnak „A magyar magánjog (polgári jog) általános része” című munkájára utalva – azt is kiemeli, hogy minden jogágnak van saját jogforrási rendszere, amelyet az egyes jogágak maguk dolgoznak ki és határoznak meg. Így „a magánjogban (polgári jogban, családjogban, munkajogban stb.) speciális értelemben jogforrási jellege is van a felek egyes szerződési megállapodásának, mivel ebből rájuk nézve joghatások adódnak, azaz bizonyos jogügyletek joghatások forrásai is.”⁷

Visegrády Antal egyetemi tankönyvében a jog fogalmát a következőképpen határozza meg: „a jog olyan magatartási szabályok összessége, amelyek keletkezése állami szervekhez kötődik, azaz azokat vagy az állam bocsátja ki, vagy szankcionálja azokat, vagyis a már kialakult magatartás-szabályok nemkövetéséhez, megsértéséhez államilag kényszerintézkedéseket, hátrányokat fűz, vagy pedig valamilyen nem-állami normaalkotó eljárást jogalkotásaként (pl. népszavazást) ismer el, amelyek ennél fogva az adott társadalomban általánosan kötelezőek (érvényesek), amelyek érvényesülését az állami szervek végső soron kényszerrel biztosítják. A jog más társadalmi normákkal kölcsönhatásban érvényesül.”⁸

Moór Gyula a korábban idézett munkájában

úgy fogalmaz, hogy „a tárgyi jog olyan valósággal érvényesülő társadalmi szabályok összessége, amelyek érvényesülését végsősorban fizikai kényszer alkalmazásával is biztosítja a legerősebb társadalmi hatalom.” Külön érdekessége a tanulmánynak, hogy a szerző az államot a jog által definiált szervnek, jogi kreációnak tekinti, ezért a jog keletkezéséhez nem is az állam, hanem a legerősebb társadalmi hatalom aktivitását követeli meg, amely nem is mindig esik feltétlenül egybe az államhatalommal. (Pl. a forradalmi jogalkotás során éppen a regnáló államhatalmat sikeresen megdöntők szabályozása válik később joggá, vagy pl. a nemzetközi kapcsolatok kiszélesedésével, a nemzetközi erőterben az egyes szuverén államok jogalkotási potenciálja csökken, megnő a külső hatásoknak való kitettség.)

Ezek az elméletek a jogot társadalmi viszonyokat szabályozó normaként határozzák meg, amelynek lényeges kritériuma a tényleges érvényesülés, és amelyet a legerősebb társadalmi hatalom elismer, megsértése esetén pedig akár kényszer útján is betartat. Ugyanakkor leszámolnak azzal a közhelyszereűen hangoztatott tétellel, hogy a jog szükségszerűen állami keletkezésű, tudatos állami jogalkotási termék, megelégszenek az állami (illetve legerősebb társadalmi hatalmi) elismerés deklarálásával.

A jog jogalkotó tevékenység, illetve jogképződés útján keletkezhet. Előbbi a jogalkotó hatáskörrel felruházott szervek tudatos szabályalkotó tevékenysége, amelyben a jogrendszer által pontosan körülhatárolt szervek, előre meghatározott eljárás keretében, tételesen körülírt formában bocsátanak ki jogszabályokat. A jogképződésnek szintén két lehetséges módját ismeri a jogirodalom: a szokásjogot illetve a bírói jogalkotást. Szokásjog alatt olyan már kialakult, a gyakorlatban érvényesülő normákat kell érteni, amelyek bár nem állami keletkezésűek, de azokat az állam utólagosan elismeri feltéve, hogy azok kellő pontossággal meghatározhatóak és huzamos időn keresztül érvényesülnek. A bírói jogalkotás jogcsaládonként eltérő tartalmat hordoz. Míg az angolszász jogrendszerek alapvetően a precedensjogra épülnek (bár itt sem minden bírói fórum döntése

⁶ Moór Gyula: Jogfilozófia – Püski Kiadó, 1994, 165 – 188. o.

⁷ Petréttei József: i. m. 5. o.

⁸ Visegrády Antal: Jog és állambölcselet – Dialóg Campus kiadó, 2002, 66-67 o.

válik kötelező precedenssé, csupán a felsőbb bíróságoké – High Court of Justice, Court of Appeal, House of Lords), addig a kontinentális jogrendszerekben a bíróságoknak elsősorban jogalkalmazói szerepük van. Utóbbi jogrendszerekben a bíróságok rendeltetése fő szabály szerint a jogszabályokban megfogalmazott általános magatartási szabály egyedi ügyben történő alkalmazása, jogalkalmazói jogalkotásról akkor beszélhetünk, ha a bíróság vagy más jogalkalmazó szerv a pozitív jog rendelkezéseivel ellentétesen vagy a tételes jog hiányában dönt.⁹

2. A sportjog kialakulása

A sport világában ma már a jog keletkezésének mindkét, említett módjával szembesülhetünk. Ugyanakkor, ahogy a jog egészére, úgy a sportbeli magatartásszabályokra is hangsúlyosan igaz a történetiség.¹⁰

A korai civilizációk „sporttevékenysége” kimerült a túlélési ösztönben, a fizikai aktivitás a természet kihívásaira és az ellenséges törzsek elleni védekezésre való felkészülést szolgálta. A legrátermettebbek ugyanakkor a közösség vezetőivé is váltak. Az ókori rab-szolgotartó társadalmakban ugyanakkor már megjelent a sport szórakoztató funkciója is, ám még messze nem a mai értelemben. Egyrészt a gladiátorok cirkuszi bemutatója számukra ugyancsak a túlélésért folytatott küzdelmet jelentette, másrészt az ókori Olimpiai Játékok sportvetélkedői, vagy a római fogathajtó versenyek csak a szabad, teljes jogú polgárok hírnévéért, dicsőségért, társadalmi megbecsülésért folyó „csatározásai” voltak. Döntően nem változott a kép a középkor évei alatt sem, amikor továbbra is a harckészültség fenntartásában, illetve a presztízsért folyó lovagi tornákban merült ki a „sportolói” aktivitás. A középkor egyházias gondolkozása egyébként is csak a szellemi, intellektuális nevelést tartotta célszerűnek, a testmozgást ártalmas, káros cselekedetnek tekintette, és kifejezetten száműzte az okta-

tásból és a mindennapi életből. A reneszánsznak s még inkább a felvilágosodásnak kellett elkövetkeznie, hogy a sport ismét visszaszivároghasson a megtúrt tevékenységek körébe. A mai, modern értelemben vett sport a XIX. század második felében kezdett kialakulni, ekkor mutatkozott először tömeges igény arra, hogy a munkavégzésre vonatkozó szabályok megváltozásával keletkező szabadidőt sporttevékenységgel töltsék ki. A XX. század második felétől pedig a sport már nem csak a szabadidő eltöltésének, illetve a versenyszellem kiélésének egy kellemes módja, hanem pénzkereseti lehetőség, foglalkozás lett, az üzleti élet meghatározó tényezője. A sport a „túlélés” eszközéből a „megélhetés” eszköze vált.

Hosszú-hosszú időn keresztül a sportélet kizárólag a magánautonómia bázisán szerveződött, szabályozást – különösen állami szabályozást – a XIX. század végéig egyáltalán nem igényelt. Ekkor is önszerveződés révén jöttek létre a sportszervezetek jellemzően egy-egy sportág űzésére (torna, atlétika, úszás), amelyek előbb nemzeti majd nemzetközi szövetségekbe tömörülve összehangolták és véglegesen megalkották az adott sportág játék- majd versenyszabályait. A szervezetrendszer egyre bonyolultabbá válásával szükségessé vált a résztvevők közötti kapcsolatrendszer szabályozása is a hierarchia kiépítésére és fenntartására, a versenyszabályozására, a sportolók és sportszervezetek jogainak tisztázására (igazolás, átigazolás, reklámok). A civil önszerveződés talaján a kezdeti bukdácsolásokat követően olyan világméretű intézmények jöttek létre, mint pl. a Nemzetközi Olimpia Bizottság (NOB), vagy a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA), amelyek a XX. század utolsó harmadában már – egy-egy állami méretű költségvetési potenciállal a hátuk mögött – gazdasági szereplőként, erőpozícióból követelték és követelik ki maguknak a korábban megszerzett szabályozási autonómiájuk megtartását, sőt nem ritkán olyan területre is behatolnak, amely az állami jogalkotás terrénuma.

Az állami jog a sportot sokáig egyáltalán nem próbálta szabályozási igénye alá vonni. A

⁹ Visegrády Antal: Jog és Állambölcselet– Dialóg Campus kiadó, 2002, 79. o.

¹⁰ A sportjog kialakulásának folyamatáról és okairól lásd bővebben Nemes András, Sárközy Tamás és Princzinger Péter munkáit.

magyar jogalkotásban elsőként a Ratio Educationis (1777) hozható kapcsolatba a sporttal, amely elsőként tartalmazott testnevelési koncepciót. A XIX. század második felének jogalkotása még mindig csak a testnevelés közoktatásban betöltendő szerepét fogalmazta meg, valamint megjelentek a társadalmi szervezetek alakulására, működésére vonatkozó előírások (kezdetben törvényhatósági, majd belügyminisztériumi engedélyezés). Az állam testnevelés iránti érdeklődését (haszonlóan más országokhoz) ekkor még elsősorban a honvédelmi igények motiválták, és különösen így volt ez az I. világháború után, ami az 1921. évi LIII.-as „Leventetörvényben” egyértelműen deklarálásra került. Minőségi szemléletváltást a totalitárius diktatúrák (III. Birodalom, szocialista államok) gondolkodásmódja hozott, amelyek a sportnak a rendszert legitimáló funkciót szántak, nemzetközi sportsikerek elérése révén bizonyítandó a világnak saját felsőbbrendűségüket. Ez a hozzáállás egyidejűleg jelentős közpénzből történő finanszírozást is biztosított a sport szereplőinek, ugyanakkor radikális beavatkozást jelentett a megszokott autonómiájukba. Újabb állami beavatkozásra adott okot és lehetőséget a század közepének Nyugat-Európájában a polgári testi-lelki egészségével is törődő jóléti államfelfogás, amelynek során kialakult a szolgáltató állam képe, amely ugyancsak klasszikus jogi megoldásokat igényelt. A tömegessé váló majd üzleti jelleget öltő sportélet, a sport tömeggyártás és tömegértékesítés, a hivatásos sport megjelenése és nemzetközivé válása, komoly reklámhordozó szerepe, az állam részéről újabb szabályozási, ezúttal gazdasági- és versenyjogi lépéseket indokolt. A növekvő állami beavatkozás és az ezzel járó központi költségvetésből történő finanszírozás az államigazgatás szervezetrendszerében is szükségszerű változásokat indukált, létrejöttek (Magyarországon pedig kifejezetten gyakran átalakultak) a sportigazgatás központi és regionális szervei, melyek szintén jogszabályokban, hatásköri jegyzékekben öltöttek testet. Az 1990-es évektől lezajló és gyorsuló ütemben fejlődő informatikai- és médiaforradalom, valamint a sportban is érezhető globalizáció ismételtén más típusú

beavatkozást tett szükségessé az államok részéről.

3. A szabályozás tárgya, a jog – nem jog problémája

A hatályos magyar sporttörvény definíciója szerint „sporttevékenységnek minősül a meghatározott szabályok szerint a szabadidő eltöltéseként közvetlenül vagy szervezett formában, illetve verseny-szerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, amely a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgálja.”¹¹ Az Európai Sport Charta meghatározása, ettől eltérően a következő: „sport minden olyan fizikai tevékenység, amely esetenként vagy szervezett formában a fizikai és szellemi erőnlét fejlesztését szolgálja, társadalmi kapcsolatok teremtése vagy különböző szintű versenyeken elérendő eredmények céljából.”¹² Már a két meghatározás közötti különbség is jelzi, hogy közel sincs konszenzus abban, hogy milyen típusú magatartás minősül sportnak (a magyar jogszabály a szellemi sportágban kifejtett tevékenységet is ide sorolja, az európai csak a fizikait; ez utóbbi céltételezést is tartalmaz, míg a másik nem).

A sporttevékenységre vonatkozó állami és civil szféra (nemzeti és nemzetközi sport-szövetségek) által alkotott szabályozás jogi jellege alapján három kategória különíthető el:

- a) állami sportra vonatkozó jogszabályok
- b) szakszövetségi magatartási előírások
- c) a sport játékszabályai (lex ludica)

ad a.) A ius – non ius minősítés szempontjából a két véglet elhatárolása nem okoz szakmai nehézséget és vitákat. Egyértelmű, hogy az állam – legyen az egy adott állam jogi ak-tusa, vagy államok közötti nemzetközi szer-ződés – által kibocsátott jogszabályok (al-ko-tmány, törvény, nemzetközi szerződések) jognak tekintendők, hiszen azokat az arra felhatalmazott szervek, jogszabályban előírt eljárás keretében hozzák meg, illeszkednek a jogrendszer egészébe. Rendkívül széles körű és terjedelmű állami jogszabályhalmazzal

¹¹ A sportról szóló 2004. évi I. törvény 1.§ (2) beke-z-dés

¹² Európai Sport Charta 2. cikk I. pont

találkozhatunk a sport világában, a közjogi (alkotmányos, pénzügyi-, adó-, büntetőjogi-, munkajogi-) szabályoktól a magánjogiakig (polgári jog, társasági jog, versenyjog, kereskedelmi szerződések).

ad c.) Az sem vitatott, hogy az egyes sportágak játékszabályai, a játéktér méretétől a résztvevők testi kontaktusáig (küzdősportok), vagy a pontot érő szabályos találat meghatározásáig, nem lehetnek részei a jognak.

ad b.) Sokkal nagyobb kérdés ugyanakkor a sportági szövetségek azon szabályzatainak jogi minősítése, amelyek már túlmutatnak a játék- és versenyszabályok leírásán, és olykor döntő mértékben meghatározzák az adott sportág résztvevőinek mozgásterét, döntési szabadságát és irányát. Ezek a jogszabályszerű normák a résztvevők számára sokszor valóban erősebb pressziót jelentenek az állami jognál. De vajon csak jogszabályszerűek ezek a normák, vagy valóban azok is? A szakirodalom alapvetően három álláspont között órlódik:

- a magyar akadémikus felfogás, élén Sárközy Tamás professzor úrral, nem ismeri el a sportszövetségi előírások jogi jellegét, és a sportjogot kizárólag az állam által alkotott normákban látja, nem vitatva el ugyanakkor az önszabályozás fontosságát sem.¹³
- Dimitrios P. Panagiotopoulos, a Nemzetközi Sportjogász Szövetség elnöke szerint ugyanakkor a sport civil szférájának önszerveződéséből és önszabályozásából (az egykori *lex mercatoria* mintájára) mára kialakult egy *lex sportiva*, amely hasonlóan a nemzetközi joghoz egy nemzetek feletti joganyagot képez.¹⁴
- Robert C. R. Siekmann, Kebn Foster, Nemes András, valamint – a *lex sportiva*-t kifejezetten tagadó – Alan Erbsen és számos

nemzetközi szaktekinély köztes álláspontot foglal el, nem vonják kétségbe ezen szabályok jogi jellegét, de lényegét tekintve osztják Klaus Vieweg azon véleményét, hogy „*elképzelhető lenne végül a fairness-t magánjogi és nemzetek feletti jogszabálynak minősíteni (ún. lex sportiva), mindenesetre ezen a területen még nincsenek biztos ismereteink, ezért még idő előtti lenne a „lex sportiva” kötelező érvényességéből való kiindulás*”¹⁵. Vieweg a sportszövetségi szabályozás jogforrási jellegét – Petrétei József és Lábady Tamás korábban általános értelemben hivatkozott megállapításához hasonlóan – a felek ügyleti akaratából vezeti le.

Magam úgy vélem, hogy a nemzetközi és nemzeti sportszövetségi szabályzatokban meghatározott magatartási szabályok a résztvevők tekintetében jogforrásnak minősülnek, mert rendelkeznek mindazon ismérvel (normajelleg, állami elismerés, érvényesülés), amelyekkel – a jelen dolgozat jogelméleti bevezetőjében is idézett tartalommal – a jog rendelkezik.

Egyrészt ezek az előírások a résztvevők számára általános jelleggel, absztrakt módon fogalmazzák meg magatartási szabályokat. Ilyen értelemben semmiképpen nem minősíthetők jogalkalmazásnak – ellentétben Princzinger Péter nézetével –, hiszen a jogalkalmazás lényege éppen az általánosságban megfogalmazott norma egyedi ügyre történő alkalmazása.

Másrészt, kétségtelen ugyan, hogy a szabályok keletkezése nem köthető az államhoz, formális értelemben a szabályzatok nem is minősíthetők jogszabálynak, ez azonban nem zárja ki az állami elismerést. Bár történetileg az önszabályozás során megalkotott szabályzatok megelőzték az állami sportjogot, ma már állami jogszabályok teszik lehetővé és részben kötelezővé a szövetségek számára a szabályzatok megalkotását, így a felhatalmazás biztosított. [A magyar sporttörvény szerint a szakszövetségeknek kötelező versenyszabályzatot, igazolási (nyilvántartási) és átigazolási szabályzatot, valamint sportfegyelmi szabályzatot alkotniuk.] Másik

¹³ Ebbe a vonulatba illeszthető Princzinger Péter is, aki Sportjog tankönyvében kizártnak nevezi a sportszövetségek jogalkotását, és úgy fogalmaz, hogy „ezek a szabályzatok vitán felül a sportjog forrásainak tekinthetők, de nem minősülnek jogszabálynak, tehát nem jogalkotási, hanem jogalkalmazási produktumoknak tekinthetők.”

¹⁴ Dimitrios P. Panagiotopoulos: *Lex sportiva and sporting jurisdictional order* – I.S.L.R. Pandektis Vol 7: 3-4, 2008
 2012/2

¹⁵ Klaus Vieweg: i. m. 27. o.

oldalról az állami elismerés is megvalósul, hiszen az állam (Magyarországon az ügyészség) törvényességi felügyeletet gyakorol a szakszövetségek és sportszövetségek működése felett¹⁶, a sporttörvény alapján lehetőség van arra, hogy a szabályzatok alkalmazása során keletkezett jogvitákkal állami vagy választott bírósághoz forduljanak a felek, végezetül a bírói gyakorlatban közvetlenül hivatkoznak a szövetségi szabályzatokra. (Lásd különösen az Európai Bíróság esetjogát, amelyben számos alkalommal került terítékre a szövetségi szabályzatok európai közösségi jognak való megfelelése, vagy akár a legnépszerűbb magyar sportszervezet, az FTC első osztályból való kizárásával kapcsolatos elhíresült pert, amelyben a bíróság a Magyar Labdarúgó Szövetség Szabályzatára is alapozta a döntését.) A szabályzatok közvetlen felhívhatósága a bírói eljárásban egyidejűleg azt is jelenti, hogy azok összevethetőek az állami jogalkotási termékekkel, márpedig a jog csak joggal vehető össze, és ezt nem rontja le az sem, ha olykor pl. az Európai Bíróság a közösségi joggal összeegyeztethetetlennek minősíti a sportszövetségi előírásokat (ez már a jogrendszer egységének, a jogforrási hierarchiának a kérdése). Más normarendszerek pl. az erkölcs, szokások, divat ugyan hatnak a jogra, ám bírósági alkalmazásuk csupán az általános megfogalmazású jogszabályok értelmezése szintjén merülhet fel (pl. jó erkölcsbe ütköző szerződés, az adott helyzetben általában elvárható magatartás, mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződés – Ptk.), amelyek kitöltése a bírói gyakorlat feladata, de közvetlen hivatkozási alapként nem idézhe-

tők.

A jogi lét fontos ismérve harmadrészt a normák érvényesülése, amely a sport világában – még talán az állami előírásoknál is jobban – egyértelműen megvalósul, kifoghatatlan muníciót adva ezen álláspont képviselőinek azokkal szemben, akik elvitatják a szövetségi előírások ius voltát. Míg ugyanis egy-egy nemzetállami jogszabály csak az adott ország területén belül hatályos, addig a sport civil szabályai világméretűek, több száz millió természetes és jogi személy engedelmeskedik nekik.

Negyedik lényeges és egyben a legvitathatóbb kritérium a speciális jogi szankció megléte. Az állami szankció ugyanis, bár lehetőségként fennáll a sport világában, mégis teljesen idegen attól, és nagyon ritkán kerül alkalmazásra. A sportolói pályafutás végesége, rövid időtartama, valamint a versenyszerekekben való részvétel anyagiakban és erkölcsi elismerésben mérhető igénye sajátos kiegyezést szül, a sportolók és a sportszervezetek alávetik magukat a sportszövetségek és a sport választott bíróságok jogvita-rendezési eljárásának, és lemondanak az állami bírósághoz fordulás jogáról, ezzel részben arról is, hogy igazságukat állami kényszerrel érvényesítsék. (Azért csak részben, mert a választottbírói ítéletek – a nemzeti jogrendbe ütközés illetve az eljárási alapelvek megsértése kivételével – ugyanúgy végrehajthatóak, mint a rendes bíróság döntései, sőt az ENSZ keretében 1958. június 10-én elfogadott ún. „New York-i Egyezmény a külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról” értelmében a külföldi ítéletek lényegesen probléma mentesebb is.) A világ leghíresebb sportperének „nyertese”, Jean-Marc Bosman jó példa az állami út igénybevételének célszerűtlenségére. A labdarúgó szerződése 1990-ben járt le, munkáltatójának – később megállapított – jogsértése ekkor következett be, és ügyében 1995. december 15-én hozott ítéletet az Európai Bíróság. Ez a rendes polgári eljárásjogban nem kirívóan hosszú idő a sportoló esetében elegendő volt ahhoz, hogy sportpályafutása gyakorlatilag megszakadjon, az eljárásba pedig anyagilag és családi viszonyait

¹⁶ Ezt a jogkört az Alkotmánybíróság 10/2011. (III. 9.) AB határozatában vizsgálta, és még az egyesületi jogról szóló 1989. évi II. törvény, valamint a Magyar Köztársaság ügyészségről szóló 1972. évi V. törvény alapján azt állapította meg, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányvétséget idézett elő azzal, hogy nem alkotta meg azokat a különös törvényi rendelkezéseket, amelyek alapján az ügyész törvényességi felügyeletet gyakorolhat az egyesületek felett. A problémát az Országgyűlés új jogszabályok megalkotásával rendezte [az egyesületi jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil törvény), az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény].

illetően is belerokkanjon, amit az erkölcsi siker és nevének a történelemkönyvekbe való bekerülése valószínűleg nem kárpótol.¹⁷

Végezetül két inkább színes, mint jogelméletinek mondható adalék a sport szabályainak jogi jellegéhez.

Dimitrios P. Panagiotopoulos korábban említett írásában megemlíti, hogy szemben az európai nyelvekkel, amelyek a sportolói tevékenységet a „játék” szóval fejezik ki, az ógörög nyelv erre az „agon” szót használta. Ez utóbbi küzdelmet jelent, magában foglalja a veszély fogalmát, azt tudniillik, hogy a sportoló a sportversenyen való részvétellel vállalja a sérülés kockázatát, ezért a megmérettetésre tudatosan, szellemileg és fizikailag egyaránt felkészül. Ez a fajta magatartás más, mint a pusztán szórakozásból űzött játék, és emiatt jogi jellegű szabályozottságot igényel.

Az egyes elkülönülő társadalmi alrendszerket szokás az uralkodó értékelési kategóriapáros (értékduál) alapján meghatározni,¹⁸ pl. a gazdasági tevékenységet rentábilis/nem rentábilis, a tudományt igaz/hamis, a tömegkommunikációt a hírérték léte/hiánya értékduál jellemzi. A jogban ez a kategóriapár a jogos/jogtalan párosban ragadható meg, míg a sportszabályozás mindkét rétegére, azaz a játékszabályokra és a normatív szabályozásra egyaránt, az ehhez rendkívül hasonló szabályos/szabálytalan, illetve a szövetségi szabályzatoknak megfelelő/nem megfelelő értékelési kategória a leginkább jellemző.

¹⁷ James A. Nafziger 2002-ben publikált írásában az amerikai joggyakorlat terén ad hangot kritikájának a rendes bírósági eljárás sportdimenzióban értendő lassúságát illetően. A szerző arról is beszámol, hogy a rendes bíróságok megtagadják az eljárást mindaddig, amíg az érintett sportoló jogának érvényesítésére nem merítette ki a sport-testületek fórumrendszerét – James A. Nafziger: Comments on applying international sports law in the United States, I.S.L.R. Pandektis vol.: V:1, 2002

¹⁸ Ennek legjelentősebb magyar képviselője Pokol Béla, lásd pl. Jogi Alaptan (Rejtjel kiadó, 2000), vagy Jogelmélet (Századvég, 2005) című tankönyveit.

4. Jogképződés a sportban

Annak tisztázása után, hogy a sport normatív szabályai – akár állami akár sportszövetségi keletkezésűek – jogforrásnak tekintendők, kérdésként merül fel, hogy a jogképződésnek mely módjával (jogalkotás, bírói jog, szokásjog) állunk szemben. Az állami eredetű szabályok kategorizálása ebben az esetben sem jelenthet gondot, egyértelmű, hogy jogalkotásnak minősülnek. A sportszövetségi normák elhelyezése azonban már korántsem ilyen egyszerű. Klasszikus értelemben vett jogalkotásról nem lehet szó, hiszen nem jogalkotási hatáskörrel rendelkező szervek hozzák létre őket (az, hogy a sporttörvény lehetőséget ad a szövetségeknek szabályzatok alkotására nem minősül jogalkotásra vonatkozó felhatalmazásnak), és a szövetségek nem bocsáthatnak ki formális értelemben vett jogszabályokat (törvény, rendelet). Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése is egyértelműen rögzíti, hogy „*Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg.*” A bírósági szervezetrendszer egy a jogszabályok által pontosan definiált zárt kör, hatásköre úgyszintén meghatározott, ebbe a szervezetrendszerbe nem illeszthetők bele a sportági szakszövetségek, vagy akár a nemzetközi sportszövetségek.

Mindezek alapján a jogirodalom (Dimitrios P. Panagiotopoulos, James A. Nafziger, Gérard Auneau) ezeket a normákat szokásjogi jogképződésnek tartja. Kis értelmezés után, úgy vélem a szokásjog kritériumaiként fentebb kifejtett elemek mindegyike fellelhető ezen normarendszerben. Az állam általi elismerésről már volt szó, csakúgy, mint a gyakorlati érvényesülésről. A kellően pontos meghatározás magától értetődik, hiszen ezen előírások „jogszabályszerű”, tudatos szabályalkotási termékek, amelyek egy hierarchikus rendszer részei, és amelyeknek deklarált célja, hogy – a területi hatályuktól függően – a világon, egy kontinensen, egy adott régióban, vagy egy adott országban mindenki ugyanazt értse alattuk. A huzamos ideig tartó érvényesülés már magyarázatra szorul, hiszen pl. a Nemzetközi Atlétikai Szövetség szabályzatá-

ban megfogalmazott új előírás, vagy pl. egy adott nappal hatályba lépő WADA (Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség) kódex már rögtön a hatályba lépés napjától alkalmazandó. A tartós érvényesülés azonban itt is tetten érhető abban, hogy maga a szabályalkotási monopólium, a szövetségi jog elismerése és követése a résztvevők számára hosszú időn keresztül tudatosuló, megkérdőjelezhetetlen valóság. Ha pedig egy-egy konkrét rendelkezés jogszerűségét (alkotmánnyal, uniós joggal való összeegyeztetethezességét) bárki vitatja, lehetősége van bírósághoz fordulni, és ha panaszát megalapozottnak találják, a kifogásolt előírás alkalmazásától a szövetséget eltiltják, így az nem válik a jogrendszer részévé.

Panagiotopoulos professzor egyenesen egy – a lex mercatoria-hoz hasonlóan – kialakuló, nemzetek feletti lex sportivaról¹⁹ beszél, amely a lex specialis derogat lege generale elv alapján speciális szabályként érvényesül az állami szabályokkal szemben. Ezzel ellentétben magam úgy vélem, hogy a kereskedelmi szokványok jogiasodása és a sportszövetségi normák között lényeges különbség van, nevezetesen, hogy előbbi esetben egyedi szerződésekből kristályosodott ki egy szabályhalmaz²⁰, a konkrét magatartásból logikai és statisztikai alapon általános érvényű szabály lett, míg a sport előírásrendszere már eleve normaként, általános magatartási szabályként jelenik meg egy tudatos szabályalkotó tevékenység végtermékeként.

5. A sportjog helye a jogrendszerben, az önálló jogág problematikája

A jogrendszer az adott állam hatályos jog-

¹⁹ Nemes András előadásában helyesen mutat rá arra, hogy a „lex sportiva” egy képzavar, hiszen a lex törvényt jelent, míg Dimitrios P. Panagiotopoulos felfogásában a „lex sportiva”-ba tartozik mindaz a sportszabály, ami nem törvény. Mégis a nemzetközi sportjogász társadalomban, az elmélet megalkotója iránti tiszteletből, ez az elnevezés honosodott meg.

²⁰ Ez a folyamat nem zárult le a „lex mercatoria” 1926-os kodifikációjával, a Magánjog Egységesítésével foglalkozó Nemzetközi Intézet (UNIDROIT), vagy az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága (UNCITRAL) jelenleg is azon dolgozik, hogy az eltérő nemzeti szabályokat egymáshoz közelítse és egységesítse.

szabályainak rendezett összessége, mely jelenti a jogszabályok meghatározott elvek szerinti tagozódását.²¹ Moór Gyula A logikum a jogban c. tanulmányában a jogrendszer logikai egységét hangsúlyozza, mondván „a jogrendszer logikai egységének szempontja határozza meg, hogy mit tehet a jogalkotó joggá. A jogalkotó csupán olyan szabályoknak az összességét teheti érvényes joggá, melyek a jogrendszer egységébe foglalhatók.”²²

Az egy adott ország jogszabályainak logikai zártságára épülő koncepció évszázadokon keresztül nem okozott semmilyen elméleti problémát, legalábbis ami a kontinentális (római-germán) jogcsaládot illeti. A globalizáció, a nemzetközi dimenzió fokozott megjelenése és különösen az európai integráció folyamata azonban ezen a téren is vitákat gerjesztett. A közösségi jogalkotás révén egy önálló, sui generis joganyag jött létre, amely a tagállamokban egyidejűleg jelen van a nemzeti jog termékeivel, ezek egységes rendszerre formálása pedig elméleti és gyakorlati problémákat okoz. Van olyan nézet²³, amely szerint a közösségi jog egyértelműen elsőbbséget élvez a tagállami joggal szemben, sőt az Európai Bíróság közösségi jogot értelmező monopóliumából logikailag levezethető a közösségi jog hatályának korlátlan kiterjesztése, ezért „jogilag egy tagállam semmit sem tehetne, ha az Európai Bíróság beegázosolna integrációálló alkotmányába.” E felfogással szemben áll a magyar és számos tagállami alkotmánybíró-ság jogértelmezése, amely azt vallja, hogy az Európai Unióba való belépéssel a tagállamok megőrizték alapvető szuverenitásukat, alkotmányos alapjaikat, így az Unió jogalkotási hatásköre csak azokra a területekre terjed ki, amelyeket a tagállamok kifejezetten átadtak.²⁴ A viták ellenére a közösségi jog léte és érvényesülése jó példa annak igazolására, hogy hatályos jogrendszerünkben egymás mellett, egymással kölcsönhatásban megfér két, kü-

²¹ Visegrády Antal: Jog és állambölcselet...

²² Samu Mihály – Szilágyi Péter: Jobbölcselet...

²³ Jakab András „A közösségi jog és a tagállami jog viszonya”. In Állam és Jogtudomány 2000

²⁴ A témával kapcsolatosan lásd bővebben Fazekas Flóra rendkívül informatív doktori (PhD) disszertációját „A magyar Alkotmánybíróság viszonya a közösségi jog elsőbbségéhez egyes tagállami alkotmánybíró-sági felfogások tükrében” címmel – Debrecen, 2009

lönböző alapokon nyugvó, eltérő jogalkotási mechanizmus alapján keletkező szabályanyag, amelyek a hatáskörök kellő gondossággal történő tisztázása esetén képesek egy egységes, komplex jogrendszerben egyesülni.

Az állami jog és civil sportjog viszonyában ugyancsak fel lehet fedezni ezt a kettős hierarchiát, ahol a szabályok bár két teljesen eltérő tőből fakadnak, és külön-külön önmagukban is egységes, hierarchikus rendszert alkotnak, mégis együttesen is értelmezhetőek és összehangolódni kénytelenek. A két szabályanyag találkozása alapvetően háromféle módon valósulhat meg:

- közvetlen állami beavatkozás révén: ez jellemezte a szocialista jogrendszereket, ahol a sportszövetségi autonómia minimális terjedelmű volt, és mind jogszabályok, mind a személyi összefonódások révén elvesztette valódi tartalmát (ebbe a sorba illeszthető a Szovjetunió 1977-es alkotmányszövege, vagy Románia 1974-ben hatályos alkotmányának 24. és 27. cikkelye, de Ciprus 1977-es sport-szervezeteket szabályozó törvénye is.²⁵)

- közvetett állami beavatkozással: ma ez a leggyakoribb jelenség. Ebben a szabályozási kontextusban a sportra és a magukra a sportszervezetekre vonatkozó előírások egy része jelenik meg az alkotmányban, vagy sporttörvények formájában (görög /1975/-, portugál /1976/-, spanyol /1987/ alkotmány. A magyar jogrendszer ebbe a kategóriába illeszthető.)

- teljes autonómiával: a sportról szóló alkotmánybeli rendelkezések, illetve a sporttörvény hiánya nem feltétlenül teremt kaotikus állapotokat, bizonyítja ezt a német törvényhozás, amelyből hiányzik az önálló sporttörvény, mégis az önszerveződés révén komoly tömeg- és versenysport kultúrával büszkélkedhetnek.

A tágan értelmezett sportjog (állami és sportszövetségi együttesen) szabályozási módszere rendkívül változatos képet mutat, megtalálhatóak benne közjogi és magánjogi elemek egyaránt, és számos speciális, csak rá

jellemző jegyet is felmutat. Közjogi jellegűek az alkotmányossági szabályok (maga a sport lényegéhez tartozó önszerveződés, egyesülési joggal kapcsolatos szabályozás is ide tartozik), az állami sportigazgatás szervezeti rendszert-, a sportfinanszírozást-, a sporttevékenységhez fűződő adókedvezmények rendszerét szabályozó jogalkotás, a büntető- és szabálysértési tényállások (dopping, sport huliganizmus, eredmények manipulálása). Magánjogi, polgári jogi eszközök dominálnak az amatőr sportolói jogviszonyokban, a kereskedelmi-, reklám- és arculat-átviteli szerződésekben, a versenyjogi és kártérítési/felelősségi szabályokban. A hivatásos sporttevékenység ma már csak a munkajog által szabályozott módon folyhat. (A magyar jogban az 1996-os és a 2000-es sporttörvény hatálya alatt is volt rá lehetőség, hogy a hivatásos játékost vállalkozóként, vagy ún. munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében alkalmazzák. Már a 2000-es sporttörvény is törekedett ennek az áldatlan állapotnak a felszámolására, a 2004-es pedig már végleg szakított ezzel a gyakorlattal.) Ennek megfelelően a sportbeli normák között egyaránt jelen vannak a kógens és diszpozitív jellegűek, és nagyon gyakori a keretjellegű szabályozás (úgy az állami, mint a szövetségi jogalkotás szívesen él ezzel az eszközzel teret adva a „jogalkalmazóknak” a szabályok kitöltésére).

Jellemző továbbá a sport szabályaira a kiegészítő jelleg két értelemben is, egyrészt a szabályozás mennyiségét és genetikáját tekintve az állami jog csak kiegészíti a sport önszabályozó szerveinek normaalkotását, másrészt pedig a sporttal kapcsolatos jogszabályokban testet öltő rendelkezések kiegészítik, speciális elemekkel színesítik a klasszikus jogágak előírásait.²⁶ Ilyen különleges elemek pl. a hivatásos sportoló munkaszerződésére vonatkozó különbségek a rendes munkajogtól (pl. határozott idő, próbaidő kikötésének tilalma, tartalmi többletelőírások a munkaszerződésben, rendkívüli felmondási okok stb.), az Európai Unió joggal kapcsolatos derogációs szabályok a sport speciális jellegére tekintettel (munkajogban, versenyjog-

²⁵ Forrás: Dimitrios P. Panagiotopoulos: The institutional autonomy of sports and the limits of the economics freedom – I.S.L.R. Pandektis vol V:1, 2002
 2012/2

²⁶ Princzinger Péter: i. m. 32-35. o.

ban, bevándorlással kapcsolatosan), a sportolók, sportszakemberek és sportszervezetek fegyelmi felelőssége. A jogirodalom rendszerint nem tesz róla említést, - valószínűleg azért, mert nem az állami jog része – de én ide sorolom a sport egészen egyedi szankciófajtáját, a „take it or leave it”²⁷ elvét. A hagyományos jogágakban értelmezhetetlen volna az ilyesfajta jogkövetkezmény, sem a polgári jog reparációs célt szolgáló, sem a büntetőjog megtorló, de egyben megelőzésre törekvő igazságszolgáltatása nem számol a jogsértő kizárásával a jogrendszerből (bár a halálbüntetés illetve az életfogytiglani szabadságvesztés akár értelmezhető ekként is). Ez a szankció leginkább a korai civilizációk száműzetés büntetésével rokon, azzal a különbséggel, hogy a sportban ez az elv elsősorban önkorlátozást jelent: a rendszer csak azokat fogadja be, akik mindenben elfogadják a szabályait, akinek kifogásai vannak, mehet amerre lát.

A fenti specialitások jogelméleti vitához is vezettek honi sportjogászaink között: míg Nemes András a sportjog elkülönült léte, sőt önálló jogággá válása mellett érvelt,²⁸ addig Kolláth György igyekezett azt cáfolni.²⁹ Sárközy Tamás egyfajta szintézisként a sportjogot (hangsúlyozottan csak az állami jogalkotást tekintve annak) vegyes szakjognak titulálta,³⁰ kifejezve ezzel azt, hogy több jogág elemei fellelhetők benne, de nem mutat fel olyan lényeges egyedi elemeket, amely önálló jogági rangra emelné. Klaus Vieweg ezt a jelenséget „keresztmetszet-anyagként” határozza meg, amelyről egyrészt megjegyzi, hogy a „keresztmetszet-anyagok elbűvölőek”, ugyanakkor munkája későbbi részében, már kevésbé

hízelgően a sportjogot „*kifejezetten komplex, toldozott-foldozott szabályhalmaz*”-ként aposztrofálja.

A jogág – egyik jogelméleti megfogalmazás szerint –:

- a) „*jogszabályok minőségileg elkülönült, meghatározott struktúrával rendelkező csoportja, amely sajátos tartalommal és módszerrel szabályozza a jogalanyok magatartását a társadalmi együttélés jogilag releváns körében.*
- b) *Ezek az azonos jellegű jogszabályok külön felelősségi alakzattal, érvényesülési móddal, szankcióformával rendelkeznek.*
- c) *A jogágak a jogviszony sajátos fajtájában és külön jogalkalmazási eljárás során realizálódnak.*”³¹

Bár kétségtelen tény, hogy a sportjog rengeteget merít más jogágak szabályozási módszereiből, és abban is van igazság, hogy a sportban előforduló jogviták túlnyomó többségének megoldásához nem kell szakosodott sportjogásznak lenni,³² magam úgy vélem, hogy a sportjog felmutat annyi egyediséget, és megfeleltethető annyira a fenti definíciónak, hogy elfogadható az önálló jogági minősítés. Természetesen ez csak – az egész tanulmányomban képviselt – azon alapvetés elfogadása esetén igaz, hogy a sportági szövetségek berkeiben keletkező szabályhalmaz is jog. Ezekben ugyanis tetten érhető a minőségileg elkülönült szabályozás, a szabályozott magatartás specialitása, a fair playre, mint vezérlő elvre épülő sajátos módszer, külön felelősségi alakzat (pl. sportszervezetek fegyelmi felelőssége, vagy a már említett „take it or leave it”), az önszerveződésre épülő, mégis részben elkülönült vitarendezési eljárás.

II. A sportjog forrásai

Mivel meghaladná e tanulmány kereteit a sportjog rendkívül összetett és szövevényes jogforrási rendszerének részletes bemutatása, ezért csak egy vázlatos áttekintést kívánok

²⁷ Vedd/tedd vagy hagyd el a pályát.

²⁸ Nemes András: A „sportjog” művelésének távlatai hazai és nemzetközi kitekintésben – Kalokagathia, 1997/1-2 95-103. o. és A sportjog önálló jogággá válásának dilemmái – Magyar Jog, 1998/11 (A Sportjus Magyar Sportjogász Egyesület Alapszabálya a Társaság egyik céljaként határozza meg a sportjog önálló jogággá történő elismerésének érdekében a szükséges elméleti és gyakorlati kérdések kimunkálását).

²⁹ Kolláth György: Hozzászólás a „sportjog” művelésének kérdéséhez - Kalokagathia, 1997/1-2 104-106. o.

³⁰ Sárközy Tamás: Sportjog. A 2004-es sporttörvény magyarázata – Budapest, 2004

³¹ Samu Mihály – Szilágyi Péter: Jogbölcselet – Rejtjel, 1998. 253. o.

³² Amint arra Princzinger Péter A „sportjog” művelésének helyzete és aktuális kérdései c. tanulmányában utal – Magyar Jog 2009/9. 521-531. o.

adni róla - megtartva a kettős hierarchikus tagoltságot –, hogy érthetővé váljon, milyen rendkívül körültekintőnek kell lennie annak, aki e területen szabályozni kíván.

1. Állami eredetű jogképződés

Bár korábbi Alkotmányunk nem tartalmazta, a 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény XX. cikke már nevesíti a sportot.

„(1) Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerint jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres test-edzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

Klasszikus államközi szerződések (pl. az olimpiai jelkép oltalmáról szóló, Nairoiban, 1981. szeptember 26-án elfogadott nemzetközi szerződés), valamint az államokat képviselő nemzetközi szervezetek dokumentumai (UNESCO: a Testnevelés és Sport Nemzetközi Chartája -1978, a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény – 2005; Európa Tanács: Sportoljon mindenki Charta -1975, Európai Sport Charta és Sport Etikai Kódex -1992, Sporteseményeken a nézők által elkövetett erőszak és garázdaság elleni európai egyezmény -1985, Dopping elleni egyezmény -1989) rendelkeznek a sportról. A Lisszaboni szerződés elfogadásával és 2009. november 1-jével történő hatályba lépésével már az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés is szabályozási tárgykörébe vonta a sportot (6. és 165. cikk).

A magyar sportjog megismerésének alapvető dokumentuma a sportról szóló 2004. évi I. törvény, amelyben az európai és a világ más államai gyakorlatától eltérően a magyar jogalkotó (hasonlóan a 2000-es sporttörvényhez) arra törekedett, hogy kódexjelleggel, a jogági korlátokat átlépő módon (vagy éppen új jogágot teremtve) szabályozza a sportra vonatkozó állami jogot. Ez a szabályozási módszer – bár egyes vélemények szerint megbontja a jogrendszer egységét – jelentő-

sen egyszerűsíti a jogalkalmazást, ami különösen azért fontos, mert a sportélet szereplői alapvetően nem jogászok, nem jogi affinitással szervezik a tevékenységüket, így számukra jóval nehezebb volna az egyes ágazati jogszabályokban megkeresni a sportra vonatkozó, speciális szabályozást. Mivel azonban a sporttörvény csak a kivételeket rögzíti, értelemszerűen további törvények háttérjogszabályul szolgálnak (pl. a megbízás vagy a szerződések általános jellemzői a Polgári Törvénykönyvben, a hivatásos sportolók munkaviszonyára vonatkozó előírások az Munka Törvénykönyvében, a sportszervezetek alakítását és működését szabályozók pedig a gazdasági társaságokról szóló, illetve az civil törvényben találhatóak).

A hatályos sporttörvénynek a sporttárgyú normaalkotásra vonatkozó rendelkezései közül fontosnak tartom kiemelni azt, hogy maga a törvény tartalmaz egyfajta hatáskörmegosztást az állami és a civil szféra szereplői között. Teszi ezt már önmagában azzal, hogy szabályoz bizonyos társadalmi viszonyokat (ezzel állami hatáskörbe vonva azokat), továbbá azzal, hogy rögzíti az állami, illetve a szakszövetségi (sportági szövetségi) szabályozási feladatokat. Az Országgyűlés feladata a sporttevékenység gyakorlásának feltételeit meghatározó törvények magalkotása, határozatok meghozatala, valamint azok végrehajtásának ellenőrzése. A Kormány felelős a hosszú távú sportstratégia és fejlesztési terv kidolgozásáért, a sport állami támogatására vonatkozó rendszer, célkitűzések és módszerek kidolgozásáért összhangban a költségvetési törvénnyel, továbbá a sporttal kapcsolatos nemzetközi szerződések előkészítéséért és megkötéséért.

A jogszabály széles körben biztosítja a sportszervezetek autonómiáját, lehetővé téve – és részben elő is írva – számukra, hogy szabályzatok kiadásával gondoskodjanak a sportág rendeltetésszerű működéséről, meghatározzák a sportág stratégiai fejlesztési, valamint utánpótlás-nevelési koncepcióját, részt vesznek a nemzetközi szövetségek munkájában és képviseljék sportáguk érdekeit a hazai és nemzetközi fórumokon. A szövetségek fegyelmi jogkört kapnak, és kiemelt sze-

repük van a doppingellenes küzdelemben úgy a megelőzés, felvilágosítás és információszolgáltatás, mint a felelősségre vonás terén. A sporttörvény elismeri a sportszféra sajátos jogvita rendezési mechanizmusát is azzal, hogy a rendes bíróságokhoz fordulás jogával párhuzamosan mindannyiszor opcionálisan megemlíti a Sport Állandó Választottbíróságot is.

A törvény számos területen rendeletalkotási felhatalmazást biztosít a Kormány (doppingellenes tevékenység-, sportfegyelmi felelősségre vonás-, a sportrendezvények biztonsága-, olimpiai központok-, olimpiai járadék és a Nemzet Sportolója cím-, a sport területén képesítéshez kötött tevékenységek gyakorlása-, a sportorvoslás szabályai és a sportegészségügyi hálózat, valamint az állami sportinformációs rendszer szabályai) és a helyi önkormányzatok számára.

Végezetül e körben említést érdemelnek a még a jelenleg hatályos jogalkotási törvény hatályba lépése előtt állami irányítás egyéb jogi eszközeiként született olyan jelentős dokumentumok, mint „a testnevelés és a sport megújításának koncepciójáról” szóló 24/1993. (IV. 9.) OGY határozat, az ezt hatályon kívül helyező Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról szóló 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat, vagy az annak végrehajtását szolgáló 1030/2008. (V. 16.) Korm. határozat.

2. A civil szféra szabályzatai

A sport öngazgatásának legjelentősebb dokumentumai az Olimpiai Charta, a nemzetközi- és nemzeti sportszövetségi szabályzatok, a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség Doppingellenes Szabályzata (WADA Kódex).

Mint arra már többször utaltam, a sport civil szférája mind történeti kialakulását, mind dimenzióját tekintve messze meghaladja az államit. A mára kialakult sportstruktúra alapvetően magántevékenység eredménye, azon belül is elsősorban a nonprofit szféráé, amelybe csak az elmúlt néhány évtizedben szűrődtek be az üzleti szemlélet elemei. A

megteremtett strukturális önállóságot és az öngazgatás szabadságát a sportvilág azt követően is igyekszik utolsó lehetőségig védeni, hogy napjainkra már az állam is kinyilvánította szabályozási igényét. Ez a fajta önkormányzatiság elsősorban a szervezetrendszer kialakításában, a szabályalkotásban valamint a jogviták rendezésében mutatkozik meg.

Az európai klasszikus sportmodell egy alulról szerveződő piramis, amelyben a sporttevékenységet folytatni kívánó személyek egyesületeket alapítanak (vagy akár üzleti célokat is szem előtt tartva, gazdasági társaságot hoznak létre), ezek a sportszervezetek területi (regionális) sportszövetségekbe tömörülnek, majd ezek átlépve az országhatárokat képezte gátakat kontinentális és világméretű nemzetközi szövetségekbe szerveződnek. Jellemzően ez a piramis egy adott sportág keretein belül marad, ugyanakkor mind országos, mind nemzetközi szinten létrejönnek horizontális ernyőszervezetek is, amelyek több sportág szövetségeit összefogva elsősorban érdekképviselési és szolgáltató feladatokat látnak el, és nem részei a vertikális struktúrának (ilyenek pl. a nemzeti Olimpiai Bizottság, az Európai Nem-kormányzati Sportszervezetek Szövetsége /ENGSO/, SportAccord). A képzeletbeli piramis csúcsán egy speciális, több szempontból is „rendszeridegen test”, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) áll. A NOB egy a svájci jog alapján létrejött egyesület, amelynek tagjai magánszemélyek (azaz nem a nemzetközi sportági szövetségek), és amely történelmi privilégiumként őrzi ezt a megkülönböztetett helyet a hierarchiában, elsősorban azért, hogy kizárólagosan jogosult dönteni minden, az Olimpiával kapcsolatos kérdésben. Az Olimpia pedig minden sporttevékenység Omegája, a sportágak, versenyzők és sportvezetők hatalmas seregszemléje, ezért valamennyi a sportban dolgozó célja, hogy sportágát elfogadtassa a NOB-bal, felvetesse azt az Olimpia programjába, és azon az általa képviselt sportolók, sportszervezetek jó eredményt érjenek el. Mindezek révén – a tagsági viszony hiánya ellenére – a NOB kitüntetett helyet foglal el a rendszerben és egyben mozgatórugója is annak: az általa elfogadott Olimpiai Charta igazodási pont

minden olimpiai sportági szövetség számára, saját szabályzataik nem kerülhetnek azzal ellentmondásba³³. A NOB kezdeményezésével és cselekvő részvételével jöttek létre olyan – ma már megkérdőjelezhetetlen tekintélyű – szervezetek, mint a Nemzetközi Sport Választottbíróóság (CAS), vagy a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA).

A szigorú alá-fölérendeltség mellett a rendszer vezérlőelve az ún. „*egy-bely elv*”³⁴, azaz az adott szinten lévő sportszövetségek monopol-helyzete. Így például a leginkább strukturált sportágakban is csak egy nemzetközi, egy európai, egy országos szövetség létezik és megyéknként szintén egy-egy szövetség alakulhat. Ahol ez az elv sérül (mint pl. a profi bokszt, amelynek négy egymással versengő világszövetsége van), átláthatatlanná válik a felépítés, és a teljesítmények összevetése is kivitelezhetetlen lesz, ezzel pedig a versenysport lényege vész el. (Ettől még a közönségszórakoztató funkció megmaradhat, így nyereséges vállalkozás lehet, a bokszt-szervezetek éppen ezt használják ki.)

A jogalkotó tevékenységgel közvetlenül nem függ össze, ám az állami és a civil sportszféra határvitáit húsavagóan érinti a sport választottbíróóságok (CAS, SÁV) tevékenysége. Ezekről itt csak annyit kívánok megjegyezni, hogy a sportszervezeteknek egyrésztől természetes igényük az, hogy a szereplőik között felmerülő konfliktusokat „házon belül” rendezzék, ha lehet még a sportszövetségek szintjén, de ha erre nincs mód, akkor is a hozzájuk ezer szállal kötődő, a rendszert belülről és a rendes bíróságoknál jobban ismerő sport választottbíróóságok útján tegyék. A választottbíróósági út igénybevételét a sportszövetségi szabályzatok kötelezővé, az állami törvényhozás, így a magyar sporttörvény pedig lehetővé teszik. Előbbiek sok esetben kifejezetten megtiltják a versenyszerűben részt vevők számára, hogy az állami, rendes bíróságokhoz forduljanak. Lényeges azonban, hogy az állami kontroll

nem szűnik meg teljesen, meghatározott esetekben a választottbíróósági ítéletek érvénytelenítését lehet kérni.

III. Határviták az állami jogalkotás és a sport civil szférájának szabályalkotása között

1. A probléma gyökerei, osztályozási szempontok

Az Európai Elsőfokú Bíróság (jelenlegi nevén: Törvényszék) a Laurent Piau ügyben³⁵ hozott ítéletének 78. pontjában az alábbiak szerint fogalmaz: „*A valamely gazdasági tevékenység megszervezésére szolgáló és az alapvető szabadságokat érintő ilyen szabályozás elvileg az állami főhatalom jogosultjának hatáskörébe tartozik. Mindazonáltal, a nemzeti szabályozások szintje teljes hiánya mellett a FIFA által gyakorolt szabályozási hatáskör jelen eljárás keretében csak annyiban vizsgálható, amennyiben azokat a versenyjogi szabályokat érinti, amelyekre tekintettel a megtámadott határozatok jogszerűségét értékelni kell, anélkül hogy a FIFA szabályalkotó tevékenységének gyakorlását lehetővé tévő jogalappal kapcsolatos megfontolások – akármilyen fontosak is – ehelyütt bírósági felülvizsgálat tárgyát képezhetnék.*”

Bár az Elsőfokú Bíróság hivatkozott ítéletében nagyvonalúan átsiklott a „jogalkotói hatáskör” vizsgálatán – megjegyzem, ezzel az adott szabály érvényességén is –, a tanulmány utolsó egységében kísérletet teszek a kérdés továbbgondolására, és néhány konkrét témakör, illetve jogeset alapján igyekszem bemutatni az állami és a civil szabályozás ütközési pontjait és lehetséges feloldásukat.

A vizsgálódás alapelveként azt tekintem, hogy a jogrendszer egészének meg kell felelnie az alkotmányosság követelményének, zsinórmértékének pedig a magyar Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltakat, mely szerint „*Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányo-*

³³ Az Olimpiai Charta jelentőségét az is alátámasztja, hogy a Sporttörvény 38.§ (2) bekezdése is konkrétan utal rá.

³⁴ Klaus Vieweg: i. m. 4. o.
 2012/2

³⁵ T-193/02 Laurent Piau kontra az Európai Közöségek Bizottsága

san, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

A gyakorlatban eddig elsősorban az Európai Bíróság esetjogában merültek fel azok a konkrét „határviták”, amelyek azt voltak hivatottak tisztázni, hogy meddig terjed az állami, illetve a civil szféra hatásköre. Az Európai Bíróság értelemszerűen az állami jog oldaláról közelítve a kérdéshez, főleg azt vizsgálta, hogy a sportszövetségi szabályzatok mennyiben egyeztethetőek össze a közösségi joggal. A fő elhatárolási szempontja – figyelemmel arra, hogy az Unió hatásköre egészen a közelmúltig nem terjedt ki a sportra – az volt, hogy ezek az előírások korlátozzák-e a versenyt, illetve vannak-e gazdasági következményeik. Nemleges válasz esetén, vagy ha a versenyt korlátozó hatás igazolható volt a sport speciális célkitűzéseivel, pozitív társadalmi rendeltetésével, a Bíróság vagy megállapította a közösségi kompetencia hiányát, sajátosan sportjellegűnek minősítve a szabályozást, vagy a közösségi joggal összeegyeztethetőnek minősítette azt (pl. Deliege, Walrave és Koch, Lehtonen, Meca Medina és Majcen esetek). Igenlő válasz esetén közösségi joggal ellentétesnek minősültek a korlátozások (Bosman, Kolpak eset). Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatában következetesen ragaszkodik ahhoz, hogy nem lehet absztrakt módon értékelni azt, hogy egy szabályozás összeegyeztethető-e a közösségi joggal, hanem minden esetet egyedileg vizsgálni kell. Ez az álláspont sokak szerint felülvizsgálatra szorul.

Másik nézőpontból történő elemzés olvasható az independentfootballreview.com oldalon, ahol egy 2006-os tanulmány (amelyet a francia, német, spanyol, olasz és brit sportért felelős miniszterek megbízásából készített el egy nemzetközi szakemberekből álló csoport) a labdarúgás sajátos szabályait vetette össze a közösségi joggal. Ez a tanulmány három csoportját különítette el a sportszabályoknak, úgymint: a versenyt szabályozó és sajátos működését biztosító előírások, a sport integritását-, végezetül pedig a versenyegyensúlyt biztosító előírások. A versenyszabályok közé tartoznak: játékszabály, játéktér, szervezet, versenynaptár; nemzeti

válogatott összeállítás, hazai-idegenbeli mérkőzés lehetősége, piramis alakú versenyrendszer, átigazolás, nézői részvétel és az amatőr sport ösztönzése, játékosok kötelező kirendelése a nemzeti válogatotthoz, dopping. A tanulmány ezen szabályokat, mint sajátosan sport jellegűeket a közösségi jog hatályán kívülieknek minősíti (az átigazolásoknál megengedi az összeütközés lehetőségét, ugyanakkor a hatályos szabályokat EU konformnak tartja). Az integritást célozzák a klublicenszre és a játékosügynökökre vonatkozó szabályok, valamint az az előírás, amely megtiltja, hogy ugyanazon versenyrendszerben szereplő sportszervezeteknek azonos tulajdonosa legyen. A versenyegyensúlyt biztosítják a hazai nevelésű játékosokra vonatkozó előírások, a kereskedelmi jogok központosított hasznosítását-, valamint a bérek és átigazolási díjak maximalizálását lehetővé tévő szabályok. A tanulmány ezen kérdésekben is összeegyeztethetőnek véli a hatályos UEFA szabályozást a közösségi előírásokkal.

Jómagam – a fentiekől eltérően – egy az alapjogokból kiinduló megközelítés alapján kívánok rávilágítani a két szabályozási szféra néhány neuralgikus pontjára. Természetesen, mint minden osztályozásnál, ennél a felosztásnál is lehetnek, sőt igen gyakoriak az átfedések, hiszen egymással összefüggő jogosultságokról van szó: pl. az átigazolási rendszer szabályozása szükségszerűen érinti a szabad mozgás gyakorlását és a versenyjogot is, de a licenszrendszer vagy a doppingellenes szabályozás is óhatatlanul kapcsolódik több alapjoghoz is.

Előjáróban itt is szükséges leszögezni, hogy a sport játék- és versenyszabályai, az pl. hogy a vízilabdát hányan játsszák, hogyan lehet szabályos gólt elérni gyeplabdában, mikor követ el szabálytalanságot a bokszoló, vagy, hogy milyen selejtezési rendszer alapján lesz valakiből a 100 méteres síkfutás olimpiai bajnoka, nem jogi kérdés, így arra az állami jogalkotásnak nincs és nem is lehet hatásköre.

2. A hatalmi ágak egyensúlyának érvényesülése a sportjogban, a sportszabályok demokrácia deficitje

Nemes András a sportjogot bevezető egyetemi előadásának egyik első mondata jellemzően az, hogy „*footbóliában királyság van, abból is a legrosszabb despotizmus*”. Ez a meghatározás tömören és képletesen kifejezi azt, hogy a sport világában bizonyos alkotmányos alapelvek hiányoznak, különösen azért, mert a sport szervezetei egyszerre rendelkeznek szabályalkotó és végrehajtó hatalommal, sőt még a bírói függetlenség is olykor-olykor megkérdőjeleződik. Úgy vélem ez a jogállami elvekkel való ütközés csak látszólagos, az Alaptörvény ugyanis csak a közjogi vonatkozások terén követeli meg az államhatalmi ágak megoszlását, a civil szférába tartozó jogalanyoknál ezen elv nem alkalmazható.¹ Az alkotmányos elveknek a sportra vonatkozó szabályzatok tartalmában, nem pedig meghozataluk módjában kell érvényesülniük, így különösen fontos az alapvető szabadságjogok érvényesülése, valamint a jogviták független és pártatlan fórum általi elbírálásának lehetősége. Bár mindkét téren vannak még hiányosságok, mind a sportszervezetek, mind az államok részéről érezhető a törekvés ezek kiküszöbölésére. (Ebbe az irányba hat pl. az Európai Bíróság gyakorlata, amelynek során a szövetségi szabályzatok számos „vadhajtását” lemetszegette, vagy a másik oldalról a Nemzetközi Sport Választottbírószék függetlenítése a NOB-tól a – finanszírozási és igazgatási feladatokat ellátó ICAS /International Council of Arbitration for Sport/ létrehozása által. A magyar sporttörvény 2011-es módosítása, amely a Sport Állandó Választottbírószéket /SÁV/ a Magyar Olimpiai Bizottság alá rendeli, ugyanakkor szembe megy ezzel a tendenciával.²)

¹ Sárközy Tamás A sport mint az állami jogi és az önszabályozás határterülete c. írásában hasonlóan foglal állást. In: Állam és jogtudomány XVI. évfolyam 2000, 214-215. o.

² A SPORTJUS Magyar Sportjogász egyesület és a MOB 2012. október 22.-én konferenciát szervezett a Semmelweis Egyetemen (TF) a „választott bírói gyakorlat és mediáció a magyar sportban” címmel, ahol alkalmam nyílt megkérdezni dr. Nébald Györgytől, a Sport Állandó Választottbírószék elnökétől, hogy 2012/2

3. Az egyesülési jog határai

A sportszövetségek lényegüket tekintve az egyesülési jog alapján létrejött társadalmi szervezetek szövetségei, jogi személyiséggel és önkormányzatisággal rendelkeznek. A magyar jogban a Polgári Törvénykönyv az országos sportági szakszövetségeket külön jogi személy típusként nevesíti ugyan, de – a sporttörvényben foglalt kivételekkel – működésükre az Civil törvény szabályait rendeli alkalmazni.

Az egyesülési jog leglényegesebb korlátja, hogy az nem irányulhat az (állami) hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy annak elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságainak sérelmével. A Civil törvény 3.§ (3) bekezdése szerint „*Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alaptörvény C) cikke (2) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.*” A sportszövetségeknek megalakulásuk és működésük során ezekre az előírásokra figyelemmel kell lenniük, megvalósulásukat az állami bíróságok a nyilvántartásba vételi eljárásakor, az ügyészség pedig törvényességi ellenőrzés keretében figyelemmel kíséri.

A jogi személyként történő elismerés szükségszerűen maga után vonja, hogy az állam bizonyos minimális követelményeket meghatároz a szervezetrendszer és az alapszabály alaki és tartalmi kellékeit illetően (ezzel mintegy korlátozza a szervezetek autonómiáját), így az alapítók létszámára, a tagok jogaira és kötelezettségeire, a szervezetrendszerre, ezen belül az egyes szervezeti egységek hatáskörére, a sportszövetségek alapvető feladataira törvényi előírások vonatkoznak. A sportszövetségek csak ezen keretek betartása esetén

mennyiben érinti a szervezet függetlenségét az új struktúra. Az elnök úr igyekezett mindenkit megnyugtatni arról, hogy a SÁV bírói kara gyakorlatilag változatlan maradt, és ugyanolyan független módon láthatják el a tevékenységüket a MOB égisze alatt, mint tették azt korábban a Nemzeti Sportszövetség kereteiben.

élveznek jogi védelmet, szabályalkotó tevékenységük nem lépheti át ezeket a korlátozókat.

Lévén az egyesülési jog első generációs, azaz a köztudatba hosszú ideje beleivódott jog, az állami beavatkozás mértékével kapcsolatosan nyugvópontra jutottak az álláspontok. Magát az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvényt is viszonylag ritkán módosították, a helyébe lépő Civil törvény is lényegében a korábbi szabályozást veszi át. Az Alkotmánybíróság korábban hivatkozott 10/2011. (III. 9.) AB határozatában maga is megállapítja, hogy „az egyesületek önkormányzatiságát és autonóm működését eddig kevés határozat érintette”.

A kevés számú módosítási javaslat közé tartozik az a felvetés, miszerint „a szakszövetségek csúcsvezetésének és szakmai vezetésének ellátására magasan kvalifikált szakemberek kellene, ezért szükséges lenne annak törvényi megkövetelése, hogy milyen szakmai pozíciókat kell egy szakszövetségnek létesíteni, és ezek betöltésének mik a szakmai feltételei.”³ Álláspontom szerint egy ilyen tartalmú törvényi rendelkezés aránytalanul korlátozná az önkormányzatiság elvét. Szakmai, képzettségi követelményeket meg lehet határozni pl. az edzőkkel vagy az egészségügyi ellátást biztosító személyzettel szemben, ahol ezt pedagógiai illetve közegészségügyi szempontok indokolják, de azt, hogy egy társadalmi szervezet milyen szempontok alapján válassza meg a saját eljáróit, semmiképpen nem lehet kívülről, törvényben előírni. (Annak természetesen nincs akadálya, hogy alapszabályi szinten, önkorlátozásként megfogalmazzanak ilyen elvárásokat.)

Az önkormányzatiságból fakad, de a sporttörvény külön felhatalmazást is biztosít a sportszövetségeknek arra, hogy – a fent említett keretek között – maguk alakítsák ki szervezetrendszerüket, amennyiben indokoltnak látják (vagy a törvény előírja) szervezeti egységüket jogi személyiségnek nyilvánítsák, továbbá kialakítsák sportáguk versenyrendszerét. A versenyrendszer lényeges eleme a nevezési feltételek, az indulási joga-

sultság meghatározása. E téren a legtöbb probléma a látványsportok hivatásos versenyrendszerében alkalmazott licenzrendszer, valamint a szövetség által elismert versenyrendszeren kívüli versenyeken való indulás korlátozása miatt áll elő.

A klublicenz-rendszer egy a versenyrendszer részét képező rendkívül bonyolult és összetett szabályhalmaz, amelynek révén a sportszövetség a versenyrendszerben részt venni kívánó sportszervezettel szemben a sportbeli kritériumokon túlmenően pénzügyi, infrastrukturális, adminisztratív és jogi követelményeket állít. Már nem elegendő, ha egy csapat a pályán elért eredményével kvalifikálja magát a nemzeti bajnokság valamely osztályába vagy valamelyik nemzetközi kupasorozatba, hanem igazolnia kell többek között azt is, hogy rendelkezik megfelelő számú utánpótláscsapattal, képzett edzői és orvosi stábbal, az előírásoknak megfelelő számú és minőségű sport- és egyéb kiszolgáló létesítménnyel, nincsenek tartozásai sem az állammal sem az alkalmazottaival szemben stb. Ezek az előírások a rendszer stabilitását hivatottak szolgálni, azt, hogy a versenyrendszerbe benevezett csapatok a versenysorozat végéig „kitartanak”, és a pénzügyi kötelezettségvállalásaiknak eleget tesznek, gondoskodnak a sportutánpótlásról valamint a nézők megfelelő színvonalon történő kiszolgálásáról. A szabályozás messze túlmutat a szűken vett versenyrendszeren, hiszen komoly gazdasági vonatkozásai vannak, sőt adatvédelmi kérdéseket is érint, hiszen a szövetségeknek lehetőségük van betekinteni a sportszervezetek könyveibe, mérlegüket, beszámolójukat, pénzügyi tervüket bekérhetik. A gyakorlatban már kialakult szabályozás jogszerűségét – éppen a védeni kívánt cél fontossága miatt – az állami jogalkotás is elismeri, sporttörvényünk részint maga is megerősíti, hogy a versenyrendszerben csak olyan sportszervezet vehet részt, amelynek nincs lejárt köztartozása és nem áll csőd-, felszámolási- vagy végelszámolási eljárás alatt, részint pedig felhatalmazást biztosít a sportági szakszövetségek számára a fentiekhez hasonló tartalmú szabályok meghozatalára.

³ Pásztor Csilla: A doping jogi kérdései, www.mek.oszk.hu 2012/2

A magyar jogban direkt összeütközést nem jelent a sportszövetségi normák és az állami jog között a sportszövetségek azon joga sem, hogy fegyelmi eljárás alá vonják a tagjaikat, az általuk nyilvántartott sportolókat a szabályzatok megsértéséért. Ezen jogosítvány jogelméleti és jogrendszerbeli megalapozása ugyanakkor nem egyértelmű. Korábbi sporttörvényünk az egyesületek számára is lehetővé tette, hogy fegyelmi eljárást folytassanak le a sportolóikkal és sportszakembereikkel szemben, a jelenleg hatályos törvény – helyesen – ezt a jogosítványt már csak a sportszövetségek részére tartja fenn, a sportfegyelmi felelősségről szóló kormányrendelet pedig részletesen szabályozza az eljárás menetét és az abban résztvevők jogait. Fő szabály szerint sem a munkajog, sem az egyesülési jog nem ismer fegyelmi felelősséget. E jogszabályok révén ugyanakkor a hatályos magyar jogban a sportfegyelmi eljárás nem több, mint egyike a sportra jellemző általános szabályok alóli kivételnek, és nem az állami jog kontra szövetségi norma viszonyrendszerben jelenik meg. A szövetségi büntetések alkalmazása és azok elfogadása dogmatikailag levezethető azonban ott is, ahol az állami jog nem szabályozza kérdést (pl. német jog). Két elméleti megoldás létezik: az egyik a szövetségi autonómiából származtatja a fegyelmi büntetések alkalmazásának jogát (tagsági elv, alapszabály jogi megoldás), míg a másik kötelmi jogi alapon szerződéses viszonyt tételez fel (alávetési nyilatkozaton alapuló szerződési indoklás).⁴

A licenszrendszerrel és a fegyelmi jogkörrel is összefügg az a számos sportszövetségi alapszabályban megfogalmazott előírás, amely megtiltja a szövetség tagjainak, hogy más, nem az adott sportági szövetség által szervezett vagy elismert versenyrendszerben vegyenek részt. Ilyen szakadár igények és próbálkozások leginkább a labdarúgásban merülnek fel, ahol az európai élklubok időről időre felvetik egy különálló versenysorozat létesítését, amellyel ugyanakkor kizárnák magukat az UEFA által elismert nemzetközi kupákból és nemzeti bajnokságokból. Ez a fenyegetettség mindeddig kellő visszatartó

erővel bírt. Tekintettel arra, hogy az ilyen alapszabályi megoldás közvetlenül a versenyrendszert, illetve a sportegyesületek (gazdasági társaságok) önszerveződését érinti, a korlátozás – véleményem szerint – teljesen jogszerű, a sportszervezeteknek semmilyen alapjogát nem sérti.

Egészen speciális helyzetben van a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB), amelyet a Sporttörvény 38.§ (1) bekezdése a következőképpen definiál: „A MOB a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (a továbbiakban NOB) által kizárólagos nemzeti olimpiai bizottságként elismert, a sporttal összefüggő – e törvényben meghatározott – országos közfeladatokat ellátó köztestület”. Ezt követően a törvény példálózó jelleggel felsorolja a MOB azon feladatait, amelyeket az olimpiai mozgalom területén el kell látnia. A problémát az jelenti, hogy ilyen deklarációra és feladat-meghatározásra egyetlen állam törvényhozása sem jogosult. Az Olimpiai Charta 3.§-a értelmében kizárólag a NOB jogosult dönteni arról, hogy mely szervezetet ismer el nemzeti olimpiai bizottságként, olyanmódon, hogy annak alapszabálya is a NOB jóváhagyásának tárgyát képezi. Szintén kizárólagosan az Olimpiai Charta (annak 28-29.§-a valamint azok kiegészítő rendelkezései) szabályozhatja a nemzeti olimpiai bizottságoknak az olimpiai mozgalommal kapcsolatos jogait és kötelezettségeit, tekintettel arra, hogy az Olimpiai Játékok megrendezésének jogáról egyedül a NOB jogosult rendelkezni, ebbe az egyes államok nem szólhatnak bele. A MOB 1895-ös alapítása óta – a történelem különböző viharai között – maga vívta ki a nemzeti olimpiai bizottságként történő elismerést, függetlenül attól, hogy az állami jogalkotás éppen milyen státuszt biztosított számára. A sporttörvény módosításáról szóló 2011. évi CLXXII. törvény jelentősen módosította a sportirányítás szervezetrendszerét, a korábbi öt köztestület közül egyedül a MOB-ot hagyva meg úgy, hogy a MOB hatáskörei jelentősen megnövekedtek. Nemcsak a többi köztestület feladat- és hatáskörei kerültek át a MOB-hoz, de számos új államigazgatási feladatot és döntési jogosultságot is kapott, amelyek közül kiemelkednek az állami sportcélú támogatásokkal kapcsolatos jogosítványok. Jel-

⁴ Klaus Vieweg: i. m. 13-14. o.
 2012/2

lemző példa, hogy még a Sporttörvény módosítása előtt – azt megalapozó szándékkal – javaslat készült a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról szóló 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat módosítására. Végül az Országgyűlés nem tárgyalta meg és nem döntött a javaslat elfogadásáról, csupán a törvényt módosította. Nem sokkal később megjelent a MOB átfogó sportkoncepciója „A Magyar Olimpiai Bizottság Sportfejlesztési Irányai és Területei” címmel. Miközben azonban a MOB számára kétségtelenül csábító lehet ilyen kiterjedt hatáskör gyakorlása, nem szabad megfeledkeznie arról, hogy történelmi szerepe – a mindenkor állami politikától függetlenül – elsősorban az Olimpiai Mozgalomhoz kötődik. Az Olimpiai Charta 28. § 1. szerint „A Nemzeti Olimpiai Bizottság küldetése az Olimpiai Mozgalom fejlesztése, előmozdítása és védelme a saját országában az Olimpiai Chartával összhangban.” Ugyanezen szakasz 6. pontja előírja, hogy „A Nemzeti Olimpiai Bizottság köteles megőrizni önállóságát és köteles ellenállni minden nyomásnak beleértve, de nem korlátozva a politikai, jogi, vallási vagy gazdasági nyomásra, amely akadályozhatja a Nemzeti Olimpiai Bizottságot az Olimpiai Charta betartásában”. Kulcsfontosságú tehát a tapintatos, diplomatikus szabályozás.⁵

4. A munkavállalás és szolgáltatásnyújtás szabadságát korlátozó sportszabályok

a) A sportszabályok ütközése a munkajog alapelveivel

Az Európai Bíróság legismertebb és legnagyobb hatást kiváltó sporttal kapcsolatos ítéletei (Bosman, Kolpak, Simutenkov, Lehtonen) a munkavállalás szabadságával, illetve annak tartalmával összefüggésben születtek. Anélkül, hogy ezeket a döntéseket

részletesen elemezném, szeretnék rámutatni azoknak a jogalkotásra gyakorolt hatásaira. Ezeknek a döntéseknek a rendkívüli jelentősége éppen abban ragadható meg, hogy világosan rögzítik az állami és a sportszövetségi szabályozás határait, pontosabban, mint bármely más területen. A Bosman ítéletben a Bíróság kifejtette, hogy „Az EGK Szerződés 48. cikkének rendelkezései kizárják a sportszervezetek által lefektetett azon szabályok alkalmazását, amelyek szerint: 1. a hivatásos labdarúgót szerződésének lejártát követően mindaddig nem alkalmazhatja új klubja, ameddig a játékos volt klubja részére meg nem fizette az átigazolási vagy képzési díjat; 2. A szövetségek által szervezett versenyeken a labdarúgóklubok színeiben csak korlátozott számú más tagállam állampolgárságával rendelkező labdarúgók léphetnek pályára.”⁶ A szlovák állampolgárságú kézilabdázó, Maros Kolpak ügyében (Szlovákia ekkor már Társulási Megállapodást kötött az Unióval) 2003-ban a Bíróság azt mondta ki, hogy a közösségi joggal ellentétes minden olyan nemzeti vagy nemzetközi sportszövetségi szabályozás, amely a tagállamok munkavállalóitól eltérő tartalmú státust, átigazolási vagy pályára lépéssel kapcsolatos szabályokat tartalmaz a szlovák állampolgárok tekintetében. Fontos azonban, hogy a diszkrimináció tilalma feltételezi az érintett sportoló jogszerű tagállami munkavállalási engedélyének, érvényes munkaszerződésének a létét.⁷ A Bíróság a Simutenkov ügyben hozott döntésével gyakorlatilag ezen ítélet hatályát terjesztette ki a Partnerségi Megállapodással rendelkező államok polgáira is. A Lehtonen ítéletben viszont már jogszerűnek ítélte meg a sportszövetségi szabályzatoknak az átigazolási időszakot meghatározó előírásait, kinyilvánítva, hogy a munkavállalás korlátozása az elérni kívánt célhoz viszonyítva szükséges és arányos mértékű, és nem minősül diszkriminatívnak. A bírói gyakorlat megengedhetőnek tartja a férfi és női versenyzők közötti különbségtételt is a sport világában úgy az egyes versenyszámok, mint a díjazás mértékét tekintve.⁸

⁵ Nemcsak a NOB, hanem egyes sportágak nemzetközi szövetségei is ki tudják kényszeríteni tagszervezeteik számára a túlzott állami beavatkozás alóli mentesülést. A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) 2006-ban elérte a görög sporttörvény módosítását, 1999-ben a magyar, 2007-ben a lengyel, 2010-ben pedig a nigériai kormányt „bírtá rá” arra, hogy a nemzeti labdarúgó szövetség vezetőit érintő intézkedéseit visszavonja azáltal, hogy kilátásba helyezte ezen államok sportszervezeteinek kizárását a FIFA versenyszerűrendszeréből.

⁶ 415/93 ECR (1995. 12. 15.)

⁷ Kecskés László EU-Jog és jogharmonizáció, HVG ORAC, 2009, 877. o.

⁸ Lásd pl.: Martin v. International Olympic Committee, (1984, 740 F.2d 670, 9th Cir)

A hivatkozott döntések nem vitatják el a sport speciális szabályozási szükségleteit az általános munkajogi szabályokhoz képest (lásd: átigazolási időszak meghatározása a versenyrendszer stabilitása, kiszámíthatósága érdekében). Azon országokban, ahol létezik sporttörvény ezt jogszabályi szinten meg is fogalmazzák, így a magyar sporttörvény is számos kivételt tartalmaz a Munka Törvénykönyve hatálya alól (pl. próbaidő kikötésének tilalma, határozott idejű munkaszerződés kötelező jellege, további rendkívüli felmondási okok). Ugyanakkor a kivételek nem érhetik el azt a mértéket, amelyek már a munkajognak az alapjogi szintű garanciáit veszélyeztetik, ilyen mélységig tilos a civil szabályozásnak behatolnia, ez már kizárólag az állami jogalkotás felségterülete. Különösen igaz ez az Európai Unión belül, tekintve, hogy az integráció lényegét adó négy szabadság egyike sérül azzal, ha akár tagállami szinten, akár valamely vállalkozás (a közösségi jog ilyenek tekintti a sportszervezeteket illetve szövetségeiket) szintjén a közösségi joggal ellentétesen, állampolgárságon alapuló diszkrimináció révén korlátozzák a munkához jutás lehetőségét (ezzel a személyek szabad áramlását), vagy a munkaviszony lényegét adó tartalmi elemeket.

Szintén munkajogi problémákat vet fel a nemzeti válogatottak részére történő kötelező játékos küldés intézménye. A nemzeti válogatott keretek összeállítása a sportági szakszövetségek privilégiuma, ugyanakkor a válogatott kerettag sportolók adott egyesületekkel, gazdasági társaságokkal állnak tagsági vagy munka jogviszonyban. Annak érdekében, hogy a nemzetközi sportesemények minél színvonalasabbak legyenek, valóban a világ legjobb sportolóit vonultassák fel, a szövetségek megkövetelik, hogy az érintett klubok elengedjék játékosait. A válogatottban tartózkodás idejére a munkajognak a kirendelésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a sportoló ezalatt is az egyesületétől kapja a fizetését, sőt ha megsérül, akkor sem a szövetség, hanem az egyesület viseli a következményeket (nem állhat a klub rendelkezésére, gyógykezelés, munkabér folyósítása és

közterhek fizetése a lábadozás ideje alatt is). Az Oulmers esetben úgy tűnt, hogy a vita nyugvópontra jut, sokan egy a Bosman ítélethez hasonló jelentőségű Európai Bírósági ítéletet vizionáltak. Abdelmajid Oulmers a Charleroi marokkói labdarúgója hazája válogatottjának mérkőzésén komolyan megsérült, mire a belga labdarúgó klub a hazai bajnokságban elszenvedett kár megtérítéséért perelte a FIFA-t. A belga klub segítségére sietett az európai élcsapatokat tömörítő G14-ek elnevezésű formáció, és a csapatok képviselői 860 millió euróban határozták meg a FIFA-val szembeni kártérítési igényt, amelyet a Charleroi-i Kereskedelmi Bírósághoz nyújtottak be. A testület 2006. május 15-i döntésében elutasította a beadványt, de az ügyet az Európai Bíróság elé utalta. A jogvita végül megegyezéssel zárult, amelynek értelmében a 2008-as labdarúgó Európa Bajnokságra játékosokat delegáló klubok részére az érintett szövetségek meghatározott napidíjat fizetnek. A Sporttörvény 8.§ (5) bekezdésének 2011. évi módosítása e probléma orvoslása érdekében előírja a sportági szakszövetségek részére, hogy a válogatott keretben eltöltött időszak alatti biztosítási jogviszonytal kapcsolatos részletes szabályokat határozzák meg.

b) A szolgáltatásnyújtás szabadságának érvényesülése (Heylens, Piau esetek)

A közösségi jog másik fundamentumát jelentő szabadság, a szolgáltatás-nyújtás szabadsága kapcsán két a sporthoz kötődő Európai Bírósági ügy érdemel említést: a Heylens- és a Piau eset.

A Heylens ügyben az Európai Bíróság jogszerűtlennek ítélte meg a Francia Sportminisztérium azon határozatát, amellyel megtiltotta a Lille labdarúgócsapatának, hogy George Heylens belga edzőt alkalmazza, arra hivatkozással, hogy nevezett nem rendelkezik francia edzői képesítéssel, noha Belgiumban megszerezte a labdarúgóedzői diplomát.⁹ A döntés értelmében az egyik tagállamban jogszerűen megszerzett képesítést valamennyi többi tagállamnak is el kell fo-

⁹ 222/86 ECR (1987. 10. 15.)

gadnia, és lehetőséget kell biztosítania a jogosult számára, hogy az adott tevékenységet – legyen az akár sportszolgáltatás – gyakorolja.

A jogalkotási hatáskör szempontjából nagyobb jelentőségű az Elsőfokú Bíróságnak a Laurent Piau kontra Európai Bizottság és Nemzetközi Labdarúgó Szövetség ügyben hozott ítélete,¹⁰ valamint az annak helyt adó Európai Bírósági végzés.¹¹ Ebben a perben a felperes vitatta a Nemzetközi Labdarúgó szövetségnek azt a jogát, hogy szabályzatában meghatározza a játékosügynöki tevékenység gyakorlásának feltételeit, ezzel ugyanis – álláspontja szerint – korlátozza a verseny szabadságát, ellehetetleníti az engedéllyel nem rendelkező játékosügynökök piacra jutását. Érvelése szerint a FIFA a futballpiacon meglévő erőfölényével visszaélve, ráadásul a szolgáltatást igénybe vevők (azaz a sportszervezetek) képviselőjeként, tehát nem független szabályozóként jár el, a korlátozások pedig nem elengedhetetlenek, nem megfelelőek és nem is arányosak. Mivel a szóban forgó gazdasági tevékenység nem kötődik közvetlenül a sporthoz, „a sport sajátos jellegére” történő hivatkozás sem megalapozott. Különösen vitatható továbbá az a gyakorlat, hogy bár Franciaországban létezik a játékosügynöki tevékenységet szabályozó állami jogszabály, a sportklubok, mégis az attól részben eltérő FIFA előírásokat követik.

Az Elsőfokú Bíróság bár összességében elutasította a keresetet, számos a felperes érvelésével egybecsengő, és jó néhány erősen vitatható megállapítást tett, amelyek közül néhányat feltétlenül szükségesnek tartok jelen dolgozat keretein belül is megemlíteni. A játékosügynöki tevékenységről megállapította, hogy „*olyan szolgáltatásnyújtási gazdasági tevékenységről van szó, amely nem tartozik a sport sajátos jellegének az ítélkezési gyakorlat által kimunkált fogalma alá.* (73. pont) ... *Egyrészt a játékosügynöki tevékenységet meghatározó szabályzatot a FIFA saját jogkörében, nem pedig valamely állami hatóság által a sporttevékenységgel kapcsolatos közérdekkü feladat ellátása érdekében ráruházott*

szabályozási hatáskörben eljárva bocsátotta ki. (74. pont) ... Ami a FIFA-nak ilyen, nem a szóban forgó sport-, hanem azon kívüli, gazdasági tevékenységgel kapcsolatos és az alapvető szabadságokat érintő szabályozás kibocsátására vonatkozó – a felperes által vitatott – legitimitációját illeti, tekintettel a tagállamoknak azokra a közös alapelveire, amelyekben az Európai Unió alapul, valóban el lehet gondolkodni azon a szabályozási hatáskörön, amelyet olyan magánszervezet, mint a FIFA – amelynek alapszabály szerint fő célja a labdarúgás ösztönzése – magának megállapít. (76. pont)”

Véleményem szerint a Bíróságnak jobban el is kellett volna gondolkodnia a szabályalkotási felhatalmazáson, ugyanis valamennyi jogszabály (márpedig a Bíróság azzal, hogy a FIFA szabályzatot érdemben vizsgálta és összevetette a közösségi joggal, egyúttal annak jogi jellegét is elismerte) alapvető érvényességi kelléke a jogalkotási hatáskör léte. A sportszervezeteknek pedig kizárólag a sporttal közvetlenül összefüggő magatartási szabályok megalkotására van joguk, a sportra ráépülő egyéb gazdasági tevékenységek (legyen az sportszergyártás, wellness-turizmus vagy játékosügynöki tevékenység) kívül kell, hogy essenek ezen a körön. Nem értek egyet sem a FIFA sem a Bíróság azon érvelésével, hogy ha az állam nem szabályozza az adott tevékenységet – mint ahogy Franciaországon kívül valóban nincs állami jogszabály a játékosügynökökkel kapcsolatosan – akkor elfogadható a FIFA szabályozás, mert ez egyben minőségi garanciát jelent, így nem válik parttalanná a rendszer, mind a sportolók, mind a sportszervezetek nagyobb biztonságban érezhetik magukat, ha képzett, megfelelő kiválasztási rendszeren átment és nyilvántartott játékosügynökökkel tárgyalhatnak. Álláspontom szerint ezek a kétségtelen előnyök nem orvosolják a szabályozási kompetencia hiányát, ezért az Elsőfokú Bíróságnak meg kellett volna állapítania, hogy a FIFA-nak nem volt joga ilyen szabályzatot alkotni, és ezt követően valamennyi, a közösségi joggal való konfrontációra vonatkozó további érdemi vizsgálatot mellőznie kellett volna. Ebből következően helytelen döntésnek gondolom az Európai Bíróság végzését is, amely a fellebbezést, mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant és nyilvánvalóan megal-

¹⁰ T-193/02 <http://eur-lex.europa.eu>

¹¹ C-171
 2012/2

pozatlant elutasította.

Az Elsőfokú Bíróság a maga számára az ítélet 79. pontjában megfogalmazta a „menekülési utat”, kimondva, hogy „*a jelen kereset ugyanis a 17. rendelet alapján benyújtott olyan panasz alapján lefolytatott eljárás eredményeként a Bizottság által hozott határozat jogszerűségének elbírálására irányul, amely panasz elintézésére a Bizottság csak azokkal a jogosítványokkal élhetett, amelyek e keretben őt megilletik. A bírósági felülvizsgálat szükségszerűen a versenyjogi szabályokra és annak a FIFA-szabályzat általi esetleges megsértésére korlátozódik.*” Ez az eljárásjogi indok természetesen valamelyest megalapozza a Bíróság döntését, mégis a fentiekben kifejtettek alapján aggályosnak tartom az érvényességi kritérium figyelmen kívül hagyását.

A szabályozás ellentmondásosságát az Európai Parlament is felismerte, és 2010. június 17-én egy, a Bizottság számára készített állásfoglalást fogadott el a játékosügynöki tevékenységgel kapcsolatban. Ebben „*megjegyzi, hogy míg az ügynökök tevékenységét a sportolói testületek bizonyos területeken széles körben szabályozzák nemzetközi és nemzeti szinten, csak nagyon kevés tagállam hozott külön jogszabályokat a sportügynökökkel kapcsolatban; úgy véli, hogy a sportügynökök tevékenységére vonatkozó rendelkezések zavarba ejtő sokféleségére való tekintettel szükség lenne egy koherens, az egész Unióban érvényes megközelítésre a nem egyértelmű szabályok miatti kiskapuk elkerülésére és az ügynökök tevékenységének megfelelő monitoringjának és ellenőrzésének biztosítására; megismétli egy, a játékosok ügynökeinek tevékenységére vonatkozó EU-kezdeményezésre vonatkozó felhívását...*”¹²

5. A szövetségi normaalkotás versenyjogi vonatkozásai

Bár a korábbiakban ismertetett perekben is vizsgálta a bíróság a közösségi versenyjogi szabályok betartását, jelen bekezdés keretében olyan kérdésekre kívánok kitérni, mint az egy versenyrendszeren belüli tulajdonosi átfedések tilalma, a közvetítési jogok értékesítésére vonatkozó szövetségi monopólium, illetve a bérek és átigazolási díjak maximali-

zálása. Ezen kérdésekben még nem beszélhetünk irányadó bírói gyakorlatról, ugyanakkor az Európai Bizottság illetve a Tanács már foglalkozott velük.

A modern kor jelensége az, hogy egy adott vállalkozás akár több sportszervezetben is többségi tulajdont, vagy jelentős befolyást szerezhet. Amennyiben ezek a sportszervezetek ugyanabban a versenyrendszerben vesznek részt, az negatívan befolyásolja a verseny tisztaságát, morális és gazdasági szempontból is kifogásolható, még akkor is, ha a sportpiac ezen a téren is eltérően működik más szolgáltatások piacától. Itt ugyanis senkinek nem lehet célja a monopóliumra törekvés, mind a résztvevőknek, mind a fogyasztóknak elemi szükségletük a tényleges versenyhelyzet. A sportszolgáltatás csak addig minősül eladható terméknek, amíg a mérkőzések végkimenetele bizonytalan, már akkor is kisebb az érdeklődés, ha két jelentősen különböző játékerőt képviselő csapat mérkőzik, ha pedig az egymással mérkőző felek azonos tulajdonosi háttere miatt kizárólag a tulajdonos gazdasági érdeke döntené el az eredményt, végképp érdektelenné válna a külvilág számára. (Magyarországon rövid ideig előadódott ez a helyzet, amikor az MTK és az FTC egyaránt Várszegi Gábor érdekeltségi körébe került, ezt azonban a későbbi MLSZ tilalom feloldotta. Nemzetközi szinten az ENIC kontra UEFA ügyben merült fel ugyanez a probléma, amikor az UEFA Kupa sorozatban kívánt egyidejűleg indulni a Slavia Praha és az AEK Athén, amelyek szintén ugyanazon befektetői kör tulajdonában voltak, és az UEFA – az Európai Bíróság elvi támogatásával – ezt megtiltotta.) A valódi verseny és a fair play fenntartása érdekében ma már mind a nemzetközi (ideértve az európaiat is), mind a hazai licenszszabályzatok kizárják azt, hogy az azonos versenysorozatban részt vevő klubok ugyanazon gazdasági érdekkörbe tartozzanak. Ezt a gyakorlatot mind a CAS, mind az Európai Bizottság és a Tanács üdvözli.

Bár a jogirodalmi írásokban elméleti vitára ad okot, a magyar jogalkalmazó könnyű helyzetben van annak megítélésakor, hogy vajon jogszerűen vonják-e magukhoz a

¹² www.europarl.europa.eu
 2012/2

sportági szövetségek a kereskedelmi jogok hasznosítását, nem ütközik-e pl. a közvetítési jogok kollektív értékesítése egy adott műsor-szolgáltató részére állami versenyjogi akadályokba. Erre ugyanis a hatályos sporttörvényünk lehetőséget biztosít az országos sportági szakszövetségek számára, meghatározva azt is, hogy a befolyó bevételből csak a szervezési költségek fedezéséhez szükséges összeget vonhatja el, a többit viszont – egy sajátos újraelosztás keretében – vissza kell osztania a tagjai felé. Ennek során figyelembe kell vennie a közvetítések számát és nézettségét, a sportszervezetek versenyeredményét, a szolidaritás elvét és az utánpótlás-nevelés támogatását. Az előbbihez hasonlóan – ugyancsak a sporttörvény felhatalmazása miatt – a magyar jogban az sem okozna problémát, ha a szövetségek meghatároznák az adott sportágban egy sportolónak kifizethető legmagasabb munkabér, vagy a legnagyobb átigazolási díj összegét. Az amerikai ligákban alkalmazott sportszervezeti „bér-sapka”, azaz a sportszervezet által alkalmazott összes hivatásos sportolónak kifizethető juttatás maximalizálására is van jogszabályi lehetőség. Ezen eszközök alkalmazása időről-időre felmerül, különösen Michel Platini hangoztatja ennek szükségességét, hivatkozva a kezelhetetlen mértékűre duzzadt sztár-futballista fizetésekre és igazolási díjakra, a gyakorlati alkalmazásra azonban mindeztidőig nem került sor. A fentiek értelmében, hazánkban ebben a kérdésben az állami jog és a civil normaalkotás konfrontációjáról nem beszélhetünk.

6. A szerződési szabadság korlátai

A polgári jogi jogviszonyok egyik alapelve, hogy a felek szabadon választhatják meg, hogy kívánnak-e szerződést kötni (néhány közüzemi szolgáltatás kivételével), és ha igen kivel és – bizonyos kógens törvényi előírások betartásával – milyen tartalommal. A sport világában a szerződéskötési szabadság sem érvényesül korlátlanul, ugyanis a szövetségi szabályzatok kizárhatják azt, hogy tagjaik, vagy a tagjaik által foglalkoztatott személyek a szövetség érdekeibe ütköző szerződéseket kössenek (ezek elsősorban a konkurens reklámokra vonatkoznak). Az Olimpiai

Charta maga is rendkívül szigorú reklámszabályokat tartalmaz, amelyekkel biztosítják a NOB által kötött reklámszerződések kizárólagosságát, kizárják a konkurenciát. Évekkel ezelőtt pl. Éles József kézilabdázó esete váltott ki vitákat, aki egyéni szponzorációs szerződésében foglaltaknak kívánt eleget tenni azzal, hogy minden pályára lépésekor egy adott sportszergyártó cipőjét viseli, ugyanakkor a Magyar Kézilabda Szövetség egy konkurens sportszergyártóval kötött szerződést, ezért kötelezte a sportolót, hogy a válogatott mérkőzéseken a szövetség által biztosított márkát hordja. Hasonló dilemmákkal járt a Pekingi Olimpián az úszóruha és annak gyártójának kiválasztása nemcsak a magyar, de az amerikai szövetség számára is. (A 2010-es dél-afrikai labdarúgó világbajnokságon ez a fegyelem és uniformitási kényszer már megtörni látszott, ugyanis egyetlen résztvevő válogatott labdarúgói sem viseltek azonos márkájú sportcipőt.) Véleményem szerint ez a típusú szövetségi szabályozás nem az állami jog kontra civil norma dimenziójában mérhető, jogszerűsége a sport önszerveződésén, elsősorban pedig a tagsági elven és az alávetési nyilatkozaton alapul. Az adott sportszövetségbe belépni kívánók a közösséghez tartozás, illetve a versenyrendszerben való részvétel érdekében jogaik egy részéről lemondanak, önkorlátozás révén elfogadják a szövetségi alapszabály korlátozó rendelkezését.

2010-ben az Olasz Futballisták Szövetsége (AIC) sztrájkjal fenyegetőzött válaszlépésként a labdarúgókluboknak a kollektív szerződés módosítására tett javaslatára. A javaslat szerint, ha egy játékosnak már csak egy év van hátra a kontraktusából, és egy másik klub ugyanazokat a feltételeket kínálná a számára, akkor köteles lenne azt elfogadni. Nyilvánvaló, hogy amennyiben ez a rendelkezés egy sportszövetségi szabályzatban jelenne meg, az oly mértékben korlátozná a sportolók szerződési szabadságát, hogy azt érvényteleníteni kellene. Álláspontom szerint a kollektív szerződésben történő szabályozás is aggályos, ez ugyanis egy bianco munkajogi előszerződésnek minősül, az előszerződés érvényességéhez pedig szükséges, hogy az kellően pontos, körülhatárolt legyen.

Dr. Nagy Zsigmond a MOB nemzetközi igazgatója és a SPORTJUS Magyar Sportjogász Egyesület elnöke már évekkel ezelőtt felvetette, hogy az Olimpiai szerződés (az a speciális, háromoldalú, a sportoló, a szövetség és az olimpiai bizottság között létrejövő megállapodás, ami az olimpiai részvételt és közvetlen felkészülést szabályozza) kerüljön be a sporttörvénybe. Mellette szól, hogy így kellő garanciák védik valamennyi felet, ugyanakkor a törvényi szabályozás korlátozó is, rugalmatlanabbá válhat az érdekérvényesítés. A szabályozás melletti érveket tovább erősítik az elmúlt hónapokban nagy sajtóvisszhangot kapó – különösen a kajak-kenu sportot érintő – állampolgárság-váltási ügyek.

7. A független, pártatlan bíraskodáshoz való jog érvényesülése

Szintén az önkorlátozásból vezethető le a nemzetközi szövetségi szabályzatoknak az a sokat vitatott előírása, hogy tagjaik és a tagszervezeteikben sportolók számára kizárják a rendes bíróságokhoz fordulás jogát, a jogviták rendezésére csak a sportszövetségi eljárást, majd a választottbírói utat hagyva meg számukra. E rendelkezéssel szemben sokszor jogosan merül fel az a vád, hogy megfosztják az érintetteket attól az alapvető szabadságjoguktól, hogy ügyeiket független és pártatlan bíróság előtt vitassák meg. Maga a választottbírói fordulás joga és lehetősége alkotmányosan indokolható. A magyar Alkotmánybíróság több ítéletében is foglalkozott a kérdéssel, kimondva többek között, hogy „a választottbírói – miként az az elnevezéséből és jogi szabályozottságából is következik – a szerződéskötési szabadság által választható szerv a jogviták eldöntésére.”¹³ Más ítéletében hangsúlyozta továbbá, hogy „a bírósághoz fordulás jogának negatív aspektusából és a szerződéskötési szabadság alkotmányos jogából következik, hogy a szerződő feleknek joguk van arra, hogy egyező szerződési akarattal bizonyos jogszabály által biztosított lehetőségekről kifejezetten lemondjanak, illetőleg a törvényes lehetőségek igénybevételét – amennyiben azok nem feltétlen érvényesülést kívánó

*rendelkezések – megállapodásukkal kifejezetten kizárják. Vagyis az Alkotmány 57.§-ának (1) bekezdésében biztosított alapjog negatív oldalát – a bírósághoz való fordulás jogáról való lemondást – a szerződő felek a szerződés elemévé is tehetik.*¹⁴

A sport választottbírói eljárás, mint eljáró szerv kikötése három vonatkozásban is eltér azonban az általánostól. Egyrészt az eljáró bíróságok függetlenségét – olykor nem is alaptalanul – gyakran megkérdőjelezzik. A CAS NOB-tól való függetlenítése érdekében az ICAS létrehozásával jelentős előre mutató lépések történtek, de még mindig nem sikerült minden kételkedőt meggyőzni. (Korábban már említettem, hogy a Sporttörvény 2012. január 1-től hatályos előírása visszalépésként is értelmezhető azzal, hogy a Sport Állandó Választottbírói eljárást a MOB alá rendeli, ráadásul úgy, hogy a SÁV hatásköre a MOB jogvitáira is kiterjed.) Másrészt a választottbírói klauzula érvényessége alapvetően a felek egyenjogúságát, szabad akaratlan alapuló megegyezését feltételezi, a sportolók és sportszervezetek alávetése azonban sok esetben kényszer-szülte beleegyezés. Jól felfogott érdekük, a versenyszerben való részvétel feltétele az alávetés, de ez nem feltétlenül jelent lelkes egyetértést is. Harmadrészt a magyar sporttörvény sajátos módon bizonyos esetekben azt is lehetővé teszi, hogy a sportoló, sportszakember, vagy sportszervezet egyoldalúan, az ellenérdekű féllel kötött megállapodás hiányában is választottbírói fordulásra kerüljön.¹⁵ Ezen szabályozás alapvetően ellentmond a választottbírói alapelveknek, ezért jogszerűsége megkérdőjelezhető.

8. Doppingszabályozás az alapjogok tükrében

Bár nem új keletű jelenség, mégis a modernkori, elüzettedett sport egyik legnagyobb problémája a dopping, amely a jogalkotás szempontjából is rengeteg megoldatlan kérdést vet fel. Sportjogász körökben általános vélekedés, hogy a doppinggal kapcsolatos szabályozást boncolgatni eleve hamvába holt kísérlet, ahhoz nem lehet jó érzékkel hozzá-

¹³ 604/B/1990 AB határozat
 2012/2

¹⁴ 1282/B/1993 AB határozat

¹⁵ Sporttörvény 14.§ (2) bekezdés

nyúlni. A probléma összetettsége, a szabályozási mechanizmus kivételessége és számos alapjoggal (egészség, testi épség, emberi méltóság, adatvédelem) összefüggő volta, mégis elkerülhetetlenné teszi a vizsgálatot.

A téma kapcsán a jogalkotási folyamat valamennyi kérdése felmerül: szükséges-e szabályozni, ha igen mit kell szabályozni és milyen szinten (sportszövetség-állam, nemzetközi szerződés – törvény – rendelet), melyik jogág keretében (büntetőjog – polgári jog – sportjog). Ezekre a kérdésekre mindmáig sem a jogelmélet, sem a jogalkotás nem tudott megnyugtató választ adni. A Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA) létrehozásával és az általa jelenleg gyakorolt hatáskörrel – véleményem szerint – a „cél szentesíti az eszközt” elve érvényesül: úgy tűnik sikerült egy elég hatékony szervezet felállítani, amely kellő eréllyel és viszonylag jó eredményességi mutatókkal fellép a doppingvétségek ellen, az pedig másodlagos kérdés, hogy ezt milyen elméleti alapon és milyen sérelmek árán teszi. A bizonytalanságot jól leképezi, hogy több államban (Olaszország, Franciaország, Csehország, Kína) a Büntető Törvénykönyvbe, Németországban a Gyógyszerekről szóló törvénybe kerültek be a sportbeli doppinggal kapcsolatos rendelkezések. A magyar jogban 1998-ban bekerült a Büntető Törvénykönyvbe a „*visszaélés tiltott teljesítményfokozó szerrel vagy módszerrel tényállás*”, ezt azonban az Alkotmánybíróság alaki okokból 2000-ben megsemmisítette.¹⁶ A 2013. július 1-jén hatályba lépő új Büntető törvénykönyv 185. §-a ugyancsak büntetni rendeli a teljesítményfokozó szerrel való visszaélést. Az elhatárolást tovább bonyolítja az Unió bírói gyakorlat, ugyanis a Meca-Medina és Majcen ügyben – amely hosszútávúszók doppingvétségét taglalta – az Elsőfokú Európai Bíróság azon az állásponton volt, hogy a Nemzetközi Úszószövetség doppinggal kapcsolatos előírásai speciális

sportszabályoknak minősülnek, gazdasági jelentőség hiányában nem esnek a közösségi jog hatálya alá. Az Európai Unió Bírósága a fellebbezési eljárásban ugyanakkor úgy foglalt állást, hogy a kérdéses szabályok, különösen a kilátásba helyezett szankciók miatt negatívan befolyásolják a versenyt, ezért azokat az európai versenyjoggal össze kell vetni. Négy homlokegyenest eltérő nézet a doppingról: nem jog, büntető-, verseny-, gyógyszer jog!

A hatályos magyar jogrendszerben az alábbi jogszabályok rendelkeznek a tiltott teljesítményfokozó szerek használata elleni küzdelemről:

- 2003. évi LXXVIII. törvény az Európa Tanács keretében Strasbourgban, 1989. november 16-án létrejött, a tiltott teljesítményfokozó szerek és módszerek használata elleni Egyezmény kihirdetéséről,
- 2007. évi XXXIV. törvény az Európa Tanács keretében Strasbourgban, 1989. november 16-án létrejött, a tiltott teljesítményfokozó szerek és módszerek használata elleni Egyezmény Varsóban, 2002. szeptember 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről,
- a sportról szóló 2004. évi törvény
- 99/2007. (V. 9.) Korm. rendelet a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről (UNESCO Egyezmény),
- 200/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet az UNESCO által elfogadott, a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény melléklete módosításának kihirdetéséről,
- Koppenhágai Doppingellenes Nyilatkozat (2003. március 5.)
- 43/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a doppingellenes tevékenység szabályairól

E rendkívül összetett jogi szabályozás ellenére, a gyakorlatban a doppingellenes küzdelem mindenható ura egy svájci jog alapján nyilvántartásba vett alapítvány: a WADA, amelyet 1999-ben a NOB hozott létre. A WADA nem minősül nemzetközi jogalany-nak, mégis oly tekintélyes szervezetté vált, hogy a szabályzatának elveit szuverén államok nemzetközi szerződésben¹⁷ alkalmazni

¹⁶ A Sporttörvény 2011-es átfogó módosításakor az Országgyűlés a hatályos Büntető Törvénykönyv módosításáról is döntött, 2013-tól bevezetve a „visszaélés tiltott teljesítményfokozó szerrel tényállását”. A 2013. július 1-jén hatályba lépő új Büntető törvénykönyv 185. §-a ugyancsak büntetni rendeli a teljesítményfokozó szerrel való visszaélést.

¹⁷ Az UNESCO Egyezmény 4. cikke

rendelik, és – bár konkrét tételes jogként nem ismerik el, mégis – szinte szolgálai módon átveszik. Az UNESCO Egyezmény – hasonlóan a Koppenhágai Nyilatkozathoz – álláspontom szerint helytelenül határozza meg a WADA Törvénykönyvéhez (Kódex) való viszonyulását, hiszen mintegy leköveti azt, átveszi annak fogalmait és elveit, a részes államokat ösztönzi annak betartására és azzal egybecsengő intézkedések meghozatalára, holott a nemzetközi jogalanyok hierarchiája alapján egy hasonló szerződésben legfeljebb felhatalmazást lehetne biztosítani a WADAnak arra, hogy a szerződésben rögzített tartalommal, azon semmiképpen nem túlterjeszkedve végezze a tevékenységét. Ez a szóhasználat, továbbá a WADA Törvénykönyv szövegezése azonban jól mutatja az erőviszonyokat, azt, hogy a sport önszerveződése révén létrejövő világméretű szervek egyenlő partnerei a szuverén államoknak.

A Kódex kijelenti, hogy „*a Szabályzat valamennyi rendelkezése érdemét tekintve kötelező és alkalmazandó minden egyes doppingellenes szervezet és sportoló vagy más személy által. A Szabályzat azonban nem lép az egyes doppingellenes szervezetek által elfogadott átfogó doppingellenes szabályok helyébe, és ezek szükségességét nem kúszöböli ki. Míg a Szabályzat bizonyos rendelkezéseit lényegi változtatás nélkül kell átvennie a doppingellenes szervezeteknek a saját doppingellenes Szabályzataikba, a Szabályzat más rendelkezései kötelező alapelveket állapítanak meg, amelyek azonban lehetővé teszik a rugalmas alkalmazást az adott doppingellenes szervezet saját Szabályzatának kialakításakor, vagy olyan követelményeket határozni meg, amelyeket ugyan minden doppingellenes szervezetnek követnie kell, de nincs szükség azok megismétlésére a saját Szabályzataikban.*” A Kódex egyes részeinek kötelező átvétele különösen a WADA jogállása miatt problémás, egy alapítványnak semmilyen jogköre nincs arra, hogy társadalmi szervezetek számára kötelező jellegű előírásokat fogalmazzon meg. Végképp nincs arra hatásköre, hogy kormányokat utasítson bizonyos intézkedések megtételére, ahogy teszi azt a Szabályzat 22. cikkében. (pl. a 22.4. pont szerint „*a kormányok dopping elleni küzdelemben való egyéb részvételét összhangba kell hozni a Szabályzattal*”, míg a 22.5. pontban előírják, hogy „*a kormá-*

nyoknak e cikke előírásait 2010. január 1-jéig kell teljesíteniük”). Vallom ezt akkor is, ha tudom, hogy az egyes kormányok a Koppenhágai Nyilatkozat és az UNESCO egyezmény aláírásával kötelezettséget vállaltak a WADAvalló együttműködésre, kifejezve egyetértésüket a Szabályzat elveivel, és elfogadva, hogy „*a törvénykönyv a sport világméretű doppingellenes küzdelemben a kiindulópont szerepét tölti be.*”¹⁸ Mégis, úgy vélem, szerencsésebb lenne a WADA Kódex szóhasználatán finomítani, a kötelező előírásokat ajánlásokká tompítani, és – hasonlóan pl. a választottbírói mintatörvényhez – ezen Szabályzatot is „*minta-szabályzatnak*” nevezni, mint ahogy tényleges érvényesülését tekintve az is. Az egyes sportbeli jogalanyok (NOB, nemzeti olimpiai bizottságok, sportági szövetségek) a WADA Kódexre tekintettel fogalmazzák meg saját dopping szabályzatukat, az egyes államok ugyancsak saját doppingellenes jogszabályokat alkotnak – figyelemmel a Szabályzatra –, majd a gyakorlat során azt is alkalmazzák. A Szabályzat ily módon egyetlen doppingeljáráásban sem alkalmazható közvetlenül, felhívhatósága azon esetkörökre korlátozódik, ahol azt a NOB vagy a sportszövetségi szabályzatok kifejezetten lehetővé teszik. Mindezek fényében szerintem a WADA saját önmeghatározását tekintve súlyos szereptévesztésben van, ez vezethet oda, hogy gyakran átlép olyan korlátokat (gondolok itt az emberi alapjogokkal való összeütközéseire), amelyeket a nálánál jóval nagyobb múltú sportszövetségek sem merészkednek.

A magyar szabályozás különös pikantériája volt 2012-ig, hogy – a jogrendszer hierarchiájának alapvető elvét felrúgva – kormányrendelet lényegesen súlyosabb büntetés doppingbüntetés kiszabását tette lehetővé, mint a sporttörvény. A Sporttörvény módosításának indoklása az alábbiakat tartalmazta: „*A hatályos sporttörvény a sportolónál a sporttevékenységtől való eltiltásról beszél, és azt két évben maximálja. Ez az időtartam túl rövid, külön figyelemmel arra, hogy egyes nemzetközi szövetségek akár még örökre való eltiltást is alkalmaznak súlyos sportszerűtlenség esetén.*” Az indoklás ugyanakkor diszkréten hallgatott arról, hogy a végleges

¹⁸ Koppenhágai Nyilatkozat 4.1. pont

eltiltás lehetőségét a hivatkozott törvényi szabályozással egyidőben hatályos doppingellenes tevékenységről szóló kormányrendelet már évek óta tartalmazta.¹⁹ A Sporttörvény 12.§ (5) bekezdésének hatályos szövege végre orvosolja az ellentmondást. Továbbra sem tartom azonban szerencsésnek, hogy a tilalmazott tényállásokat és a lehetséges büntetéseket csak kormányrendeleti szinten szabályozták. A törvényi szintű szabályozás hiánya azért különösen aggályos, mert a doppingvétségen ért hivatásos sportoló hosszabb távú, vagy esetleg véglegesen történő eltiltása, számára egyet jelent a foglalkozástól eltiltással, ami a büntetőjogi mellékbüntetés. Jogállami alapelv, hogy bűncselekményt megállapítani és büntetőjogi szankciót alkalmazni csak törvényben, mégpedig kifejezetten a büntető törvényben szabályozott módon lehet (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*).

Távol áll tőlem az ún. mozgalmi jogászok mindenben alapjogi védelmet kereső szemléletmódja, ugyanakkor úgy gondolom, hogy a doppingellenőrzés során a mintavételkor alkalmazott módszerek, olyan drasztikusan sértik az emberi méltóságot, hogy – legalább a vezérelveket illetően – ennek szabályozása is magasabb szintű szabályozást érdemelne, mint a sokat bírált alapítványi (WADA) Kódex, illetve kormányrendelet. A Kódexben és a kormányrendeletben is szabályozott whereabouts rendszert (holléti információk), és az ennek helyébe lépő ADAMS-rendszert pedig az Európai Bizottság támadta a közösségi jog adatvédelmi szabályaiba ütközése miatt. Természetesen mindezen szabályozás mögött ott van az alávetési nyilatkozat, amelyben a sportolók magukra nézve kötelezőnek fogadják el a mégoly kellemetlen és kényelmetlen szabályokat is, és a polgári jog majdnem a végső határig elismeri a jogról való lemondás intézményét, csak a cselekvőképességet illetve a jogképességet korlátozó vagy arról lemondó szerződéseket és egyoldalú nyilatkozatokat tekinti semmisnek. Ezzel együtt – véleményem szerint – a kiszolgáltatott helyzetben lévő sportolók védelmében, megfelelő szintű állami jogi határokat

kell szabni az alapjogokat ilyen mértékben korlátozó előírásokkal szemben.

Másrésről ugyanakkor az is kétségtelen tény, hogy a dopping felmérhetetlen károkat okoz a sportéletben, akár egyetlen egy dopping vétség egy egész csapat, vagy olimpiai küldöttség tisztességes felkészülésébe vetett hitét képes megingatni (gondoljunk csak az Athéni Olimpia utáni nemzetközi reakciókra). Ezért teljes mértékben elfogadható a „zéró tolerancia” elve a valódi szabályszegekkel szemben, és érthető a csapatvezetők elhatárolódása a gyanúba keveredett sportolók esetén.

Összegzés

A bevezetőben azzal kezdtem, hogy ingoványos talajra téved az, aki a sportjogot választja kutatásai témájául. Látható, hogy a sportjog két markáns szabályozási szféra elegye: az állami és a civil sportszervezetek (sportszövetségek) normaalkotásáé, mindkettőnek megvannak a maga hatáskörei, és egyiktől sem vitatható el a jogi jelleg. Bár az elemzések során leginkább e két szféra ütközési pontjaira, határvitáira hívtam fel a figyelmet, a valóságban sokkal inkább az együttműködésen mintsem a csatározáson van a hangsúly. Az Európa Tanács már évtizedekkel ezelőtt hangsúlyozta a nem kormányzati sportszervezetek bevonásának szükségességét az állami-államközi jogalkotásba²⁰, de nyitottság mutatkozik a sportvilág résztvevői részéről is, hiszen például az UEFA átigazolási és játékosügynöki szabályzata is az Európai Unió Bizottságának aktív közreműködésével, többfordulós konzultáció eredményeként nyerte el jelenlegi formáját. A cél

²⁰ *Európai Sport Charta*.

3. Cikkely 1. „A kormányzati szervezetek kiegészítő szerepet játszanak a sportmozgalmi tevékenységben, így szorosan együtt kell működniük a nem-kormányzati sportszervezetekkel a charta céljainak teljesítése, ezen belül a sport fejlesztése és koordinációja érdekében”

3. „A társadalmi sportszervezetek számára biztosítani kell azt a jogot, hogy a törvényes kereteken belül autonóm döntéshozatali mechanizmusokat alakítsanak ki. *A kormányoknak és a sportszervezeteknek egyaránt tisztelniük kell egymás döntéseit.*”

¹⁹ A jogellenes állapotra jómagam éveken keresztül több fórumon igyekeztem felhívni a figyelmet.
 2012/2

mindkét oldalról ugyanaz: a sportszervezetek autonómiájának elismerése mellett megteremteni egy alkotmányos, az alapjogokat is tiszteletben tartó sportszabályozást, annak érdekében, hogy a sport valóban betölthesse kiemelkedően fontos társadalmi funkcióit.

A sporttárgyú jogalkotás tehát mindenekelőtt nagyfokú önkontrollt kell, hogy jelentsen. A klasszikus jogalkotói dilemmán – azaz „a szükség van-e egyáltalán jogi szabályozásra és az alkalmas eszköz-e az adott társadalmi viszony kezelésére” kérdésén – túl, elengedhetetlen a másik nagy szabályozó hatalom kompetenciáira és tevékenységére figyelemmel lenni.

A kutatás rámutatott ugyanakkor egyes szabályozások gyengéire, megoldandó problémáira is, ezzel megnyitva az utat a továbbgondoláshoz. Ilyen lehetséges vizsgálódási tárgyköröknek, megoldandó szabályozási

kérdéseknek tartom többek között a következőket:

- dopping szabályozás: a szabályozásban résztvevő jogalanyok egymás közötti viszonyrendszerének tisztázása; az alapjogok kellő szintű védelme,
- játékosügynöki tevékenység állami szabályozása,
- a Lisszaboni Szerződés következményeinek elemzése; fel kell mérni, mi változik azzal, hogy a sport a közösségi jog hatálya alá került,
- megfelelő védelmi mechanizmusok kiépítése a sport káros hatásai (emberkereskedelem, dopping, szurkolói rendbontások) ellen,
- egyelőre még szabályozatlan az internetes sportfogadási szolgáltatás is, ezzel összefüggésben pedig óriási fogadási botrányokról, irányított mérkőzéseredményekről (bunda-gyanú) lehet olvasni.